

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

PROSINAC 2004..

GOD. IV.

BROJ 11

GLASILO HUPT

Sretan Božić
i Nova 2005. godina

INTERVIEW:

Ljubica Županić:

"Strpljenje zlata vrijedi"

IZLOŽBA

umjetnika koji slikaju
ustima ili nogama

ZAKON o pravima
pacijenata

TREVOR C. WELLS: SELO ZIMI

Hrvatska udruga osoba s paraplegijom i tetraplegijom
želi blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu
svim svojim članicama i članovima!

*Radost i mir za Božić i obilje sreće i ljubavi
u Novoj 2005. godini!*

GLASILO HUPT

PROSINAC 2004. GODINA IV. BROJ 11

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

SADRŽAJ

Riječ urednika	2
Zahvala i novogodišnja čestitka predsjednice	3
 Interview	4
Osnivanje prvog ogranka HUPT-a	8
HUPT-ove web stranice	9
Međunarodni dan invalida	11
Udruga slikara koji slikaju ustima i nogama	13
Izložba	14
Nacrt zakona o osobnom asistentu	16
 Premijera predstave "Humanitarna akcija"	17
Povijest invalidskih kolica	18
Zakon o pravima pacijenata	21
Opće deklaracije o volonterstvu	32
Hokej u invalidskim kolicima	34
Optimizam	36
	

Slike na naslovnici: Benjamin Znidaršič, slovenski slikar koji slika ustima na pokaznoj radionici koja je prethodila izložbi umjetnika - slikara ustima i nogama u organizaciji međunarodne udruge USUN, Zagreb
Veljko Gasperut Gaspert, Slovenija, Slikar ustima na radionici u Lisinskom

Izdavač: HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA
Zagreb, Park prijateljstva 1, tel: 3831195; fax: 3648 582; e-mail: hupt99@yahoo.com
žiro račun 30105-678-115499 registarski broj 00001365
ISSN 1332-9871 www.hupt.hr

Glavni i odgovorni urednik: Tihomir Perhat
Tisak: Grafocentar, Zagreb

RIJEČ UREDNIKA

*Cijenjene čitateljice,
poštovani čitatelji,*

u ovom broju, između ostaloga, objavljujemo dva dokumenta u izvornom obliku: Zakon o pravima pacijenata i Opću deklaraciju o volonterima.

Zakon o pravima pacijenata je odmah po objavljivanju uzburkao mnoge duhove. Najavljuje se neodrživost ovakvoga zakona, kao i tužba Ustavnom sudu RH, peticija, ulica... Zašto – provjerite sami. Duboko vjerujem da i mi, posebno osobe s tetraplegijom, imamo pravo i obvezu i komentirati i prosvjedovati. S obzirom na naš dugotrajniji staž pacijenata i s obzirom na nerijetko gorka iskustva, nije isključeno da objavljeni Zakon proanaliziramo i na nivou HUPT-a. Ako je, po vašem mišljenju, nešto sporno, reagirajte. Jer, oni koji su dizanjem ruku izglasali Zakon o pravima pacijenata, u većini slučajeva sretnici su koji nemaju izravan uvid u materiju o kojoj su odlučivali.

Da je tome tako, najjasnije je došlo do izražaja u nedavnom interviewu u kome je naša bliska novinarka postavila relativno blaga pitanja nekolicini uvaženih zastupnika i zastupnica. Neki su odgovori bili porazni; a neki bi bili simpatično komični, da nisu tragikomični.

Može se netko priupitati: a zašto aktualizirati Opću deklaraciju o volonterima? Ta je deklaracija bila aktualna tijekom Međunarodne godine volontera. Dakle, nije tako stara, a već se najavljuje i zakon o volonterima. Koliko je to ozbiljna najava, a koliko tek predizborno obećanje jedne kandidatkinje za predsjednicu RH, nije naročito bitno. Bitno je da se navješćuju neke iščašene ideje. Primjerice: da će se zakonom omogućiti mlađim osobama koje se bave volonterskim radom da skupljaju bodove s kojima će se lakše upisivati na fakultete. Ako se to dogodi... Ipak ne želim spekulirati, kao što nekima nije strano manipulirati dijelom izbornog

tijela koje se regrutira, među inima, i iz redova velikoga broja volontera.

Loše ideje nisu ništa više od – bezidejnosti.

Imamo bolesnog ministra, imamo bolesno zdravlje – ne daj Bože da se razbolite, čak ni od euroskepticizma; bez obzira što će neminovne restrikcije pogoditi kao grom iz vedra neba, posebno osobe s tetraplegijom – što ne želim da se shvati kao defetističko zastrašivanje, već poziv na razvijanje vještina prilagođavanja, kao preživljavanja, i još mnogih i premnogih vještina. Trebat će nam, uostalom – kao i do sad. Živjeli krležijanci! Jer, nigdar ni tak bilo...

Predizborna raskoš nudi za svakoga ponešto. Meni osobno zapinju za oko strategije, strategije, strategije... Evidentno je: ako želite da se učini što manje, stavite na papir strategiju! Predizborne krilatice, ili stvarne strategije? Nacionalna antikorupcijska strategija, strategija zaštite od nasilja u obitelji, strategija o osobama starije životne dobi... pridodate li tome i već inaugurirane i primijenjene strategije, jasno – stratezi su strategijama debelo prekrili cjelokupno strateško izborno tijelo; da pridobiju birače. A što dobivaju ti birači? Strategije. A što su strategije? Strategije su samo mala i zarđala zubarska kliješta s kojima zubar kroz debelo crijevo pokušava pacijentu iščupati bolni krnjavi kutnjak iz strategijama začepljenih usta. Ni aaaaaaaaaaaaa!!!

Poštovane čitateljice, cijenjeni čitatelji, nadam se da vedrinom duha nadvladavate sve zamke blagdanske depresije; nadam se da odolijevate predizbornom orkestriranju; nadam se i želim vjerovati da nam božićnonovogodišnje ozračje neće zasjeniti politika... i vjerujem da ćete izabrati predsjednika RH po Vašoj mjeri i vjeri.

Želim svima, i suradnicima i čitateljicama/čitateljima, posebno članicama i članovima HUPT-a, **BLAGOSLOVLJEN BOŽIĆ I SRETNU NOVU GODINU!**

t i h o

ZAHVALA PREDsjedNICE

Organiziranje, primjerice, samo radnog vikenda u Umagu bio je vrlo velik posao. Isto tako, pri organizaciji svakog sličnog skupa ili akcije iskrasne toliko posla da je nemoguće očekivati kako bi taj posao mogao obaviti jedan čovjek, sam pojedinac, ili dvoje-troje ljudi. Sama tehnička priprema je puna nepredvidljivih elemenata i zahtjevna je, ali to u pravilu odrađuje uži tim aktivista pri samom HUPT-u. Sljedeći korak, koji je zapravo susus i srž svake naše manifestacije, jeste odaziv stručnih suradnika, predavača i voditelja raznih radionica. Možda prividno izgleda da je vrlo jednostavno dobiti privolu i angažirati veći broj ljudi na istom zadatku. Međutim, ako i nije u pitanju benevolentnost, sinhronizacija je uvijek „drž-nedaj“. Mnogi imaju najbolju namjeru da budu s nama i da urade sve što najbolje znaju i mogu, ali svi mi imamo dodatnih obveza. Zato nas raduje kad pridobijemo na suradnju stručnjake koji su među nama cijenjeni i rado viđeni. To nas automatski obvezuje da se u što većem broju odazivamo akcijama u organizaciji HUPT-a te da na licu mjesta budemo disciplinirani i što aktivniji sudionici svih sadržaja. U konačnici svi smo mi volonteri i uspjeh svega što organiziramo mjeri se

sudjelovanjem članova i članica HUPT-a. Zapravo, važno je shvatiti da HUPT nije ni vlasništvo ni privilegija jedne male zatvorene skupine ljudi, već je HUPT toliko HUPT koliko u njemu sudjeluje – posredno, ili neposredno – čak i onaj član koji najmanje participira u svemu što HUPT znači.

Svi mi volonteri, koji smo osobe s paraplegijom ili tetraplegijom, tu smo i orijentirani jedni na druge pa sve što uradimo ide na dobrobit naše grupacije. Međutim, kad se radi o našim suradnicima raznih specijalnosti, a što mahom vrijedi i za naše drage gospođe koje kod nas volontiraju i bave se asistenturom, valja imati na umu da sve te osobe imaju puno obaveza i mnogo onih koji ih trebaju. Zato smo zahvalni što smo ih motivirali da smo im nerijetko prioritet.

Tijekom 2004. godine, hvala Bogu, članstvo nije zakazalo, kao ni uži tim nositelja organizacijskih poslova.

Ja Vam svima iskreno zahvaljujem te očekujem podršku u svim budućim djelatnostima HUPT-a.

Sretno u Novu godinu!

Manda Knežević

Novogodišnja čestitka

Svima našim cijenjenima članovima, volonterima, asistentima, sponzorima, suradnicima i svim dobrim ljudima blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu želi predsjednica HUPT-a

Manda Knežević

Strpljenje zlata vrijedi

Mnogi su ljudi nestrpjivi te žele ovdje i sada sve što im simbolizira vrhunske vrijednosti. Mnogi nisu ni svjesni da su to već postigli, a mnogi zanemaruju da imaju više no što trebaju i ne pada im na pamet da dijele sa svojim bližnjima – ni vrijeme, ni novac, ni duhovne vrednote. Mnogi su ljudi usamljeni, mnogi imaju vrlo ozbiljnih problema s raznim oblicima raznih depresija i tragaju za životnim sadržajima i smislom – zapravo, postoji li netko tko je pošteđen barem promišljanja o smislu života te, jednako tako, nastojanja da postigne što bolju kakvoću življenja? Nažalost, velik je postotak onih koji imaju znatnijih simptoma raznih oblika nesnalaženja u koja nerijetko upadaju svojom krivicom.

Stručnjaci upozoravaju da svaka peta žena i svaki deseti muškarac tijekom života imaju simptome bar jednog od inih oblika depresija, dok novi antidepressivi niču tjedno, kao gljive poslije kiše (dobra informacija za tabletomane, zar ne?).

Kakvoća življenja često je vrlo upitna, posebno kad čovjek ima površne i manjkave međuljudske odnose u svom užem i širem okruženju. Nećemo napisati nište novo ni posebno pametno ako utvrdimo da smo, kao ljudi, društvena bića i orijentirani jedni na druge. Nažalost, živimo u vrijeme opće otuđenosti (marksistički filozofi prošlog stoljeća su bili u pravu barem u toliko što su najavili alijenaciju koja još nije dosegla svoju puninu u koju plovimo punim jedrima), ali ni

to nije odviše novo. Mnoge osobe, i stare i mlade, sate i sate sjede pred televizorom, ili monitorom računala, i naprosto izmišljaju milijun načina kako iskoristiti četvrt sata daha, ili doslovno – umlatiti vrijeme, a da potom osjećaju još veću osamu i prazninu. Mnogi su spremni na razne načine platiti vrlo visoku cijenu za druženja i razne kontakte upitnih sadržaja, pa ni to ne pomaže. Naravno, ovisi o svakom pojedincu kako će i na koji način osmišljavati svoje slobodno vrijeme te kako će steći svoj duhovni mir i postići zadovoljstvo. Nema univerzalnih recepata. Zato ne mislimo da smo pozvani savjetovati. Ipak smo pozvani da ukažemo na veliku potrebu za osobama koje imaju volonterskih sklonosti, jer u našoj udruzi postoje osobe s vrlo visokim stupnjem tjelesnog oštećenja te im je pomoć i njega druge osobe svakodnevno potrebna. Iskustva su pokazala da se kroz razne oblike druženja, volontiranja, posjećivanja raznih društvenih događanja i na slične načine postiže vrlo kvalitetna komunikacija koja višestruko obogaćuje kako život davaoca usluge, tako i život primaoca usluge. Evo prigoda da se u pretprazničkom ozračju razmahanih potreba darivanje preispitaju modusi duhovnoga i materijalnoga darivanja, pomoći i samopomoći (jer, ne zaboravimo, pomažući drugima, pomažemo sami sebi!).

Usput ćemo upoznati osobu koju krasi izvorne vrline volontera i predanosti volonterskom radu.

Molimo Vas da se predstavite čitateljima G HUPT-a te da nam u kratkim crtama otkrijete nešto iz svog osobnog života. Gdje ste rođeni, školovani, gdje živite, što radite? Naravno, autobiografske crtice, uobičajene u našim dosadašnjim intervjuima, određujete sami.

Zovem se Ljubica Županić, rođena davne 1956. godine u Rakovici, pokraj Plitvičkih jezera. Roditelji odlaze uskoro u Sisak trbuhom za kruhom, gdje počinje moje školovanje. 1967.

godine odselili smo se u Zagreb, a već 1968. nastanili se u Njemačkoj. Završila sam tehničku gimnaziju 1976. godine, jer sam željela studirati arhitekturu. Kako to već ide, čovjek snuje, a Bog

određuje. Vratila sam se tog ljeta u Hrvatsku na studij. Mogućnosti su mi bile veće i bolje, a ujedno sam vjerovala da ću se u domovini osjećati ljepše i biti svoj na svome i među svojim. Jako sam se razočarala, jer sam ispala ovdje veći stranac nego u tuđini.

Da ne izgubim godinu upisala sam uvjetno na Filozofskom fakultetu kolegij germanistike i jugoslavistike. 1980. postala sam germanista, ali hrvatski, tadašnji jugoslavenski, nikako da položim. Te iste godine u ljetu položila sam bračni zavjet sa suprugom Dragom i godinu dana kasnije

postajemo sretni roditelji sina Luke. Našu malu sretnu zajednicu upotpunila je, nakon pet godina, kćer Petra.

Živimo u obiteljskoj kući na Kustošiji i imamo kućnog ljubimca po imenu Brek.

Radim svašta, samo ne u struci. Prije četiri godine su mome sinu dijagnosticirali vrlo ozbiljnu bolest, što ga je trajnije vezalo uz roditeljsku briga. Zbog toga sam prestala raditi. Kao obitelj nismo se predali, već se uzajamno podupiremo i borimo se sa svim što nam život donosi. Hvala Bogu, na okupu smo.

Kako ste se odlučili za volontiranje u HUPT-u?

Prošle godine sin Luka obznanjuje kako se on već sam može brinuti o sebi. Zaključila sam da mu trebam dati prostora i mogućnosti što samostalnijeg življenja, a da je ipak pod našim okom. Tada nalazim malo više vremena te se odlučujem pomoći ljudima koji prolaze to što sam ja prolazila četiri godine. Tu svoju odluku sam obznanila mojoj obitelji, koja se s time složila. Javila sam se na jednu radio emisiju *Radija 101*, gdje je gospođa Mandica Knežević prezentirala

projekt služenja civilnog vojnog roka. Kako je opisivala potrebe koje osobe s paraplegijom ili tetraplegijom imaju, to što sam slušala pobudilo je u meni upravo ono što sam i sama proživljavala. Iz iskustva znam da ljudi pomažu i žele pomoći iz raznih svojih duboko ljudskih pobuda; ima i samilosti, a pristize i bilo kakva druga pomoć, ali sebe i svoje vrijeme ljudi nisu spremni dati. Zapravo, to je strah od nepoznatog, što je razumljivo.

Jeste li se prije susretali s osobama s paraplegijom ili tetraplegijom i kakvi su Vam bili dojmovi u početku, a kakvi su sada?

Prije nikada nisam imala susret s paraplegijom ili tetraplegijom. Osim, kao i mnogi, samo u prolazu, na ulici ili u bolnici.

Ana Slonjšak mi je prva osoba s teškim tjelesnim oštećenjem koju sam upoznala u HUPT-u. Moram priznati da sam bila istovremeno šokirana i zadivljena. Zapravo, neznanje o tome što bih sve trebala znati ili uraditi stvorilo

je u meni početni strah, strepnju, obazrivost i nesigurnost – sve u isti mah. Istoga časa sam se pitala koliko sam dorašla volonterskoj odgovornosti. Sada, nakon godine dana, to je, uz Aninu obuku, sasvim drugačije, tako da sam i Rajka Adamovića, našeg novog člana, vrlo brzo prihvatila kao svog drugog «štićenika».

Biti volonter je vrlo zahtjevna obaveza s nizom elemenata altruizma i s različitim sklonostima. Zapravo o volonterstvu mogu govoriti upravo osobe poput Vas, zato Vas molimo da nam iskreno objasnite u čemu su Vaši poticaji. Što Vas je motiviralo kad ste se odlučili darovati dobar dio svojeg vremena i svoje energije onima koji su doista u potrebi?

Moj poticaj volontiranju je upravo ono što sam već napomenula – rasteretiti obitelji koja brine o svom invalidiziranom članu, pomoći u tom smislu da bezbrižno, na par sati, s punim povjerenjem prepuste meni dio posla i brige o osobi s dodatnim potrebama, naravno, samo ako ta osoba to i sama želi.

Zahvaljujem Bogu da sam svojom energijom i ljubavlju uspjela sina dovesti do te spoznaje da on može sam, pa sada želim i mogu i s drugima podijeliti svoje slobodno vrijeme.

Mislim da su mnogi u sličnom položaju. Svatko ima djeličak slobodnog vremena za svoje bližnje. Ali nisu svi altruisti. Tko zna zašto, ima

puno zadržke i sputanosti. Volonterski rad nije dovoljno populariziran, a zasigurno nije nikada bio, nit će biti, jako primamljiva i još k tomu profitabilna djelatnost, pa se mnogima ne isplati potruditi i otkriti istinske vrijednosti vo-

lonterskoga rada. Materijalno su, manje-više, svi spremni dati (blagdanski i rastrošno poklanjati), ali ne shvaćaju baš svi, nerijetko dobrotvori, koliku vrijednost ima smiješak na licu ili toplu riječ.

Pomagati osobi s tetraplegijom vrlo je složeno. Znamo da ste, da biste bili što bolji, učili od onih koji su bili veći rutineri u pomaganju. Opišite nam ukratko svoja iskustva.

Ana me je učila kako pomagati. Kako sam to htjela brže usavršiti, molila sam gospođu Mandicu da me uključi u edukaciju za ročnike. Vrijeme je prolazilo, a ja sam se s Anom izvježbala tako da mi se čini da to radim oduvijek. Ja još uvijek učim, i to s velikim žarom učim i sretna sam što me moji «štićenici» prihvaćaju. Pomaganju osobama s paraplegijom i tetra-

plegijom ne može se pristupiti rutinski. Svakim danom pristup je drugačiji. Ovisi o mnogo faktora, kao npr. vanjski vremenski utjecaj, okolina i niz drugih sitnica. Trudim se, zajedno s osobom kojoj pomažem, da to savladamo što bezbolnije. Najsretnija sam kad odlazim kući, a na njihovom izrazu lica ostaje smiješak.

Vi niste profesionalno orijentirani, kao ni osposobljeni, za njegu i pomoć osobama s najvišim stupnjem tjelesnog oštećenja. Međutim, pouzdano znamo da Vaše vještine i vaš pristup zadivljuju. Budući da mnogima od naših članova treba pomoć upravo takvih osoba, možete li nam sugerirati u čemu je tajna Vašeg uspješnog volontiranja.

Za uspješno volontiranje nema formule niti pravila što bih mogla izdiktirati ili predložiti. To je nešto, što je u čovjeku i s čim se rađa. Prvenstveno volim ljude i strašni sam radoholičar. Ponekad mi je to i mana, jer iz velike želje da učiniti dobro, radim krivo; na primjer, prije par dana smo ročnik Igor i ja stavljali, nakon poduzetog

radnog dana, Anu iz kolica u krevet. Ana je bila iscrpljena i, kako bi što prije došla k sebi, dio posla, koji obavlja Igor, htjela sam ja, pa sam samo pokvarila. Nas troje smo se nasmijali i zaključili da je bolje da idem, jer remetim radni redosljed.

Budući da imate obitelj i zacijelo vrlo mnogo obaveza, kako stignete uskladiti svoje obiteljske, radne/profesionalne i volonterske obaveze? Kako Vaša obitelj prihvaća Vaša volonterska izbjivanja?

Pošto u našoj obitelji postoji sklad, ljubav i razumijevanje, sve je drugačije, kao prividno/relativno lakše. Dogovor kuću gradi, zar ne? Tako je i kod nas. Svatko ima svoje obaveze i zaduženja i pomažemo jedni drugima. Suprug ili sin me često znaju autom odvesti na mjesto dogovora; bilo do Ane ili Rajka. Nikada nije bilo brundanja

ili preko volje učinjeno. Vrlo rado i zainteresirano razgovaramo o događajima i problemima u vezi HUPT-a. Kada se ne čujem s Anom ili Rajkom u uobičajenim terminima, odmah pitaju što se zbiva. Petra, moja kćerka gimnazijalka, već sada se veseli jer će rado pomoći u pripremi božićnog druženja, kao i prošle godine.

Pored svih svojih obaveza pronađete li dovoljno vremena za strogo osobne aktivnosti, hobije i slično?

Naravno da imam vremena još i za svoje osobne aktivnosti. Pjevam u crkvenom zboru. Rado posjećujem kazališne predstave ili koncerte. U vrijeme kada nisam s Anom ili Rajkom, obilazim naše časne sestre kod kojih sam za

vrijeme domovinskog rata bila aktivna kao prevoditeljica. Sada povremeno instruiram mlade časne koje pohađaju katehetski studij ili prevodim po potrebi.

Božićno novogodišnje razdoblje vrijeme je darivanja. Mnogi od nas često smo nekritični i nerijetko neumjereni, a svjedoci smo da je prihvatljivije imati, nego biti. Većina ljudi daruje materijalne stvari. Mislite li da su tradicijski i potrošački mentalitet u koliziji, ili odvajkada idu ruku pod ruku? Osim toga, po Vašem mišljenju, postoji li način da se dobri ljudi motiviraju kako bi dio te potrebe darivanja usmjerili na zadovoljavanje najpotrebitijih.

U ovo vrijeme darivanja, a i inače, uvijek je lakše dati materijalno nego podariti sebe. Tradicija i potrošački mentalitet oduvijek idu ruku pod ruku. Da li postoji način kako motivirati dobre ljude kako bi to darivanje usmjerili, ne znam. Možda da se više piše ili govori o tome. Samo, uvijek postoji, na žalost, ta opasnost da se javljaju profiteri koji koriste te situacije i bogate se na tuđi račun. Često sam u prilici čuti, a onda i demantirati neke izjave. Čula sam da su ovih

dana dospjele čestitke iz udruge likovnih radionica na adrese potrošača, gdje su odmah putem javnih medija to iskritizirali, da je to prijevara. Takve akcije i dobre zamisli pojedinaca dovode svakog dobročinitelja u dvoumicu, pa tako odustaju od dobrih djela. Ne posjeduje svatko tu volju i inicijativu da provjeri kod udruga o čemu se radi, jer to oduzima njegovo slobodno vrijeme, novac i sve vezano uz to.

Vaša poruka čitateljima G HUPT-a.

Želim poručiti čitateljima da je strpljenje zlata vrijedno.

Gospođa Ljubica Županić je iznimna osoba. Svijet bi bio zasigurno bolji da postoji više volonterskog zanosa, više volonterskog rada. I zato poželimo gospođi Ljubici da se ne umori, da ustraje i svojim primjerom motivira zainteresirane da pomažu onima kojima je pomoć najpotrebnija.

mit

ISPRAVCI I ISPRIKE

U G-HUPT-u broj 10 dogodile su se dvije neoprostive pogreške.

1. Naslovnica: Obitelj Jurada s novopridošlim članom obitelji

Ova je oznaka zabunom ispala pa ju naknadno uvrštavamo, a kao urednik ispričavam se Juradama.

2. Na desetoj stranici uistinu neoprostiva greška: umjesto "Vjenčanje Marijane Blažanović i Denisa Mariona", trebalo je pisati "Vjenčanje Svjetlane Miletić i Denisa Mariona".

Zbog ove pogreške ispričavam s Svjetlani, Marijani i Denisu.

U povjerenju, kad sam bio mlad, silno sam patio ako mi je koji urednik promijenio jednu riječ, samo zarez ili se dogodio kakav *tipfeler*... imao sam osjećaj kao da se cijeli svijet obrušio na mene. A, evo, sad u pomanjkanju vremena za koncentraciju ja griješim, zbog čega iskreno žalim i ispričavam se.

Nadam se da će moja isprika biti prihvaćena.

Tihomir Perhat

Osnivanje prvog ogranka HUPT-a

HUPT ima statutarnu mogućnost osnivanja svojih ogranka, klubova i sekcija diljem Lijepe naše. Ne krijemo da nam je ambicija da HUPT izraste u istinski savez osoba s paraplegijom i tetraplegijom. Jer, savez je neminovnost. Na putu prema konačnom odredištu prešli smo mnoge trnovite staze i stvorili takav zamah da nema posustajanja. Mi slijedimo svoj put u čvrstom uvjerenju da činimo nešto što će u punom svjetlu zasjati tek budućim generacijama osoba s para i tetraplegijom.

Prvi ogranak HUPT-a, po svemu sudeći, bit će stvoren u Osječko-baranjskoj županiji, a uskoro potom u Primorsko-goranskoj, zatim u Istarskoj županiji.

Prosječna dob osoba s paraplegijom ili tetraplegijom nekad je bila osjetno niža. Danas u prosjeku živimo gotovo približno isto kao tzv. zdrava populacija. Nažalost stradavaju sve mlađi ljudi. To znači da se para odnosno tetraplegičarski „staž“ osjetno povećava. Iz toga proizlazi da nam je najozbiljnije poraditi na rješavanju svega što osobu s para/teraplegijom sprečava da živi i radi u svojem okruženju.

Svatko od nas najbolje zna sve ono s čime se susreće u svom gradu, u svom selu, na svom radnom mjestu – jednostavno u svom okruženju. Zato je najprirodnije i najprimjerenije da ne djelujemo samo i isključivo iz jednog centra, već da se poslužimo „univerzalnim dizajnom“, da udruženi i s osnaženim pojedincima djelujemo što bliže sredini u kojoj ti pojedinci žive.

mit

HUPT-ove web stranice

Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara je već nakon nepunih tri mjeseca po osnivanju dobila svoju internetsku prezentaciju. Radilo se o onim uobičajenim stranicama – što smo, gdje smo i što je uopće paraplegija i tetraplegija.

No, pomalo se iskristaliziralo mišljenje kako to „nije ono pravo”. U općem nedostatku informacija koje bi mogle biti korisne osobama sa spinalnom ozljedom, posebno onima koji ne žive u Zagrebu ili kojem drugom većem gradu, željeli smo dati što širu sliku o sebi i za sebe.

Osim onih, već navedenih, običnih sadržaja, na našim su se stranicama godinu dana poslije pojavile i mnoge druge teme. *On-line* izdanje našeg časopisa G-HUPT, tekstove iz drugih medija, Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalima HZZO-a, prijevod UN-ovog priručnika Pristupačnost za osobe s invaliditetom – Priručnik za oblikovanje okoliša bez barijera. Važno je reći kako se otvorio prostor za radove članova, pa je knjiga Tihomira Perhata „Sivi tigar” dobila i svoje e-izdanje. Članstvu je dana mogućnost izravne komunikacije putem elektroničke pošte s nekolicinom liječnika koji se najčešće „bave” osobama s ozlijeđenom kralježnicom.

Ulazeći u 2002. godinu, promijenio se dizajn web stranica kako bi bile što preglednije i kako bi se mogle što lakše učitati. Sve do pred par mjeseci ove godine, hrvatski je internetski prostor bio osuđen na gotovo isključivo korištenje *dial up* modemske veze, a satelitske, kableske ili DSL veze (širokopolasni internet sa stalnom vezom) bile su iznimke kojima se potvrđuju pravila. Tako je i nastojanje autora HUPT-ovih stranica bilo omogućavanje što manjeg opterećenja *bandwitha*, jer se nepotrebnim kompliciranjem dizajnerskih rješenja moglo znatno usporiti učitanje, kad su već i neki sadržaji vrlo zahtjevni – Pravilnik HZZO-a, na primjer.

Na novo dizajniranim stranicama su se pojavljivale i nove teme i proširivale stare. E-verziju tiskanog priručnika „Da Ti to možeš”

moguće je u cijelosti pročitati i na našem webu, kao i Nacionalnu, odnosno Zagrebačku strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine, Madridsku deklaraciju, Sapporšku deklaraciju, Standardna pravila UN-a, pregled Američkog zakona o osobama s invaliditetom (ADA), poučne savjete prilikom odabira invalidskih kolica i pripadajuće opreme te brojne savjete vezane uz prava, rad, osiguranje, mobilnost, porez i slično. Da navedemo samo neke teme.

Od konca 2000. do 2004. Hrvatska akademska i istraživačka mreža (CARNet) pomagala je razvoj internetskog prezentiranja HUPT-a logistički – ugošćavajući web stranice na svom serveru, ali i novčano. Također, i od Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske dobivana su od 2001. do 2004. sredstva za održavanje.

Statistika pristupa vodi se od 20. lipnja 2001. i do 1. prosinca ove godine ima 12.764 posjeta, od toga 88,2% je iz Hrvatske. Ostatak otpada na SAD 1,7%, Sloveniju 1,6%, Qatar 1,3%, itd. Zastupljeni su svi kontinenti, i to: Europa s 94,9%, obje Amerike s 1,9%, Azija s 1,5% te Oceanija i Afrika s po 0,1%. Ovo su vrlo zadovoljavajući podaci, pogotovo uzme li se u obzir kako se prilikom pokretanja stranica prvenstveno mislilo na populaciju osoba s paraplegijom i tetraplegijom u Hrvatskoj i kako je većina tekstova na hrvatskom jeziku. Međutim, vidi se da je život sa spinalnom ozljedom univerzalan i životne priče, iskustva i problemi koji idu uz ovu vrstu invaliditeta uistinu vrlo nalikuju jedna drugoj, bez obzira radi li se o Hrvatskoj, ili kojoj drugoj zemlji diljem našeg planeta.

HUPT-ove stranice su prezentirane i na dvjema konferencijama – CARNetovoj „Joining Efforts – From Communication to Collaboration over the Internet”, održanoj u Zagrebu 2001. i na „Sedmom simpoziju o invalidima” u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, Varaždinske toplice 2002.

Ove godine ja informatički časopis VIDI birajući sto najboljih hrvatskih web stranica uvrstio HUPT-ove internetske stranice među deset finalista kategorije zdravlje i sport. Doduše, ovdje je pobijedila stranica recepata i prehrane Podravkine Coolinarke (www.coolinarka.hr), no ipak smo zadovoljni priznanjem.

Još je velik posao pred nama. Od početka razvoja web stranica prisutna je ideja o portalu za osobe s paraplegijom i tetraplegijom – do tog, vrlo visokog cilja, dug je put, pogotovo za ograničene ljudske resurse koji za sad održavaju stranice. Međutim, sporo, ali dostižno, razvoj ipak ide naprijed. U kratkoročnom planu je instalacija

chat platforme (*razgovor* uživo preko interneta) i dugo očekivani forum (mogućnost diskusije o pojedinim temama u kojem se, za razliku od *chata*, diskusije *čuvaju*).

Naš konačni cilj je omogućavanje povezivanja na internet svih tetraplegičara koji uglavnom i u najvećem broju imaju problema s mobilnošću. Tako bi oni imali priliku stupiti u otvoreni svijet informacija, obrazovanja i učenja. Naše bi nam internetske stranice mogle poslužiti kao dobra odskočna daska, tim više što se sadržaji na webu obnavljaju vrlo često.

Janko Ehrlich-Zdvořák

Božić dolazi...

Blagdan Božića je priznavanje Isusovog božanstva i čovještva, ali i prvi susret s njime, s cjelovitim njegovim otajstvom. Božić kao ime za taj blagdan ima osobitu ljepotu, čar i osobitu povijest. Pruža poruku o Bogu, ali isto tako poruku o čovjeku. Te dvije poruke su osnovica poruke o miru.

Rođenje Kristovo, bjelokosni diptih, 11. st. (detalj), Riznica zagrebačke katedrale U božićnom svetkovanju i čestitanju te poruke dolaze do izražaja i Božiću daju osobitu intimnost i značenje obiteljskog blagdana. Premda je božićno blagdanovanje utemeljeno na biblijskom Božiću i zato svojina svih kršćanskih naroda, u Hrvata je toliko istaknuto da se opravdano govori o hrvatskom Božiću, i to osobito zbog pučkih običaja, posebno jaslica, božićnog žita i drvca, — i narodnih božićnih pjesama.

Blagdan Božića slavi se jedan dan, ali je blagdanovanje prošireno na pripremu i produženo svetkovanje. Božiću prethode i zatim ga slijede dani osobitog slavljenja. Svi oni čine osobit božićni krug svetkovanja koje počinje adventom — osobito zornicama i

dan danas adventskim vijencem — preko Badnjaka stiže do Božića pa zatim Nove Godine i blagdana Bogojavljenja ili Svetih Triju kraljeva i koledanjem s blagoslovom kuća i stanova. U pola stoljeća vladavine komunizma hrvatski su katolici slavili Božić pritajeno i suzdržano, da bi slavljenje Božića danas u demokratskoj Hrvatskoj zadobilo svoj puni sjaj, premda valja bdjeti nad dostojanstvom slavljenja.

Sjaj i bijeda Međunarodnog dana osoba s invaliditetom

Za ovogodišnje obilježavanje Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca), možemo reći kako je preslika i prošle i predprošle godine i svih godina prije - od načina obilježavanja, pa do ljudi koji sudjeluju u obilježavanju. U našoj smo se udruzi rasporedili, pa je svatko išao negdje.

Na prijemu u Skupštini Grada Zagreba politička vrhuška grada i države taj Dan obilježi tako da organizira prijem za osobe s invaliditetom. Obično na te prijeme dolaze predsjednici udruga, ali u pravilu „tu se motaju” iste osobe. Tom prilikom izgovori se pokoja hvala o tome, što je učinjeno tijekom godine u korist osoba s invaliditetom, počasti ih se nekim domjenkom, izrukujemo se, potapšamo po ramenima, kažemo jedni drugima kako se razumijemo (češće) ili ne razumijemo (vrlo rijetko) i razidemo. Svatko sa svojim mislima. Političari, vjerovatno zadovoljni, jer su, eto, za nas u kolicima, slijepe, gluhe, mentalno oštećene nešto učinili, počastili nas svojim pozivom i viđenjem s njima, a mi kako – tko.

Ni na prijemu u Predsjedničkim dvorima dva dana poslije nije puno drukčije, osim što je skupina predstavnika invalidskih organizacija veća. Nažalost, govor predsjednika Republike bio je presličan onom prošlogodišnjem, pa dojam ipak ostaje gorak – što se zapravo htjelo? Možda je za članove udruga magična privlačnost dugogodišnje tajnovitosti vile na Pantovčaku prevelika, a da bi se uopće pitali što oni tamo rade. Svakako, problemi s kojima se sreću osobe s invaliditetom u Hrvatskoj tako su golemi, da je posve iluzorno

kako će ih predsjednik čarobnim štapićem taj čas riješiti. Međutim, spuštanje na razinu mase koja je tu samo zato da traži autograme, odista nije bilo lijepo gledati.

Svjesni smo i želimo reći da oni tijekom svih ovih godina, iako znaju za Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom, za Nacionalnu strategiju o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom, za Zagrebačku strategiju... još uvijek za nas kao osobe koje se krećemo u invalidskim kolicima nema mjesta u prostorima gdje se održavaju ovakvi skupovi. Naravno, neće se složiti političari, a možda ni same osobe s invaliditetom, no dokle god za nas i slične nama ne bude predviđeno mjesto u prostoru gdje se odvija, naprimjer prijem i slično, nećemo se smatrati dobrodošlima.

Obično mi u invalidskim kolicima sjedimo izvan redova. Ponekad i ispred prvih u kojima obično sjede vipovci. Ako ima prostora do onih „velikih“ ispred i iza. Možemo se smjestiti otraga,

ili u prolaz i biti smetnja. Dobrodošlica se izgovara riječima, ali postupci govore drugačije.

Svih se ovih godina naši dragi političari i prijatelji - kako oni žele isticati sebe - ipak nisu posvijestili da i mi, koji se krećemo pomoću invalidskih kolica, trebamo primjereno mjesto kako se ne bi osjećali viškom i smetnjom. Ove godine u Skupštini Grada većina tu ponavljaju dobrodošlicu nije primijetila, a ako pojedinci i jesu, nisu se na to obazirali. Prolazili su pored nas u kolicima, tapšajući nas poput bliskih prijatelja, poneko nas je upućivao da se smjestimo bliže u prolaz...

Ovakav stav prema nama, govori da smo mi iako „obilježeni“, nevidljivi za premnoge samodovoljne sobom. Želimo poručiti svim dobronamjernicima da ne želimo ništa više od običnog uvažavanja ...nas koji ne koristimo stolce ili neka druga sjedala.

A kako je bilo u drugim *sredinama*? Vjerojatno ništa bolje. Umjesto da si svaka politička opcija i razina izabere *svog invalida* (ili udrugu, svejedno) te da prestanu trošiti i svoje i naše vrijeme domijencima i obilježavanjima, bilo bi korisnije napor, energiju i novac usmjeriti na – makar i sitne pomake. Recimo, na potpunu prilagodbu za osobe s invaliditetom pojedine institucije (koja možda i poziva za *dan invalida*, ali gle čuda, nije pristupačna), pa da se pokaže da su *naši prijatelji invalidi* uistunu uvijek dobrodošli. A možda i zaposle kojeg. Nije se

rijetko dogodilo, da gradonačelnici organiziraju prijem za delegaciju osoba s invaliditetom, a da do njih mogu doći samo oni hodajući, koji si utvaraju da znaju bolje od nas samih probleme našeg svakodnevnog življenja, a da im pritom nije čak ni malo neugodno.

Kako se ostvaruje takva vrsta privlačnosti, lako se da doznati i iz Pravilnika o pristupačnosti građevinama osoba smanjene pokretljivosti koji tek što nije izašao (kad li će već?). Nacrt svatko zainteresiran može pogledati na siteu Ministarstva

zaštite okoliša, prostornog uređenje i graditeljstva, a i udruge su, vjerujemo, voljne pomoći.

Međutim, u našoj domovini rado se razbacujemo velikim riječima i još većim obećanjima. Pa je tako najlakše obećati „...kako će još ove godine biti prilagođeni svi...“ što, jasno odmah govori da se ili neće ništa napraviti, ili će se napraviti tako neprimjereno, da se zbog opasnosti i neuporabljivosti dogodine mora sve ispočetka (popravlјati).

Idemo dakle, umjesto *obilježavanja*, dan osoba s invaliditetom tiho, ali s veseljem proslaviti predloženim poboljšanjima u pristupačnosti pojedinih objekta, donošenjem fleksibilnijeg Pravilnika HZZO-a, opremanjem bolnica antidekubitalnim madracima za nepokretne i teškopokretne osobe s invaliditetom, uvođenjem osobne asistenture za osobe s najtežim invaliditetom, početkom stvaranja pravog spinalnog centra, e-governmentom... Samo recite, problema ima koliko hoćete.

Analize dobro učinjenog zasigurno su dobro došle, ali one moraju imati razinu stvarne analize na temelju koje se stvaraju ozbiljni planovi za određeno razdoblje. Ali u tom slučaju političari se ne bi mogli u svojim izbornim kampanjama oslanjati na naša kolica, štapove i ina pomagala bojeći se svojih padova.

Manda Knežević

Janko Ehrlich-Zdvořák

Udruga slikara koji slikaju ustima ili nogama

Međunarodna udruga umjetnika slikara koji crtaju i slikaju nogama ili ustima djeluje od 1956. godine sa sjedištem u Liechtensteinu. Udruga ima oko 570 članova. Osnivač i prvi predsjednik te udruge bio je Arnulf Erich Sregmann (1912.-+1984), a od 1985. godine predsjednica je Marlyse Tovae (Ženeva).

Članstvo polako raste paralelno s medijskom popularizacijom i raznim poticajima umjetnicima koji svoja djela stvaraju držeći, primjerice, kist ustima ili prstima noge. Zahvaljujući organiziranju izložbi diljem svijeta, zahvaljujući promotivnom materijalu i raznim akcijama, predavanjima te općenito zahvaljujući publicističkom radu, otvaraju se donedavno neslućene mogućnosti. Važan je također – kako za umjetnike, tako i za javno mišljenje – osjećaj kulturnog samopoštovanja koji se razvija zahvaljujući solidarnosti samih umjetnika koji stvaraju slikajući/crtajući ustima ili nogama, dok ih sama udruga svestrano podupire. Primjerice,

umjetnici koji crtaju ustima ili nogama dobivaju od udruge stipendije za usavršavanje u radu što im pruža materijalnu sigurnost pri radu te mogućnost da upotpune umjetničku izobrazbu, da organiziraju izložbe, da putuju... Cilj je, neprijeporno, što potpunije i što samostalnije življenje, sigurna egzistencija utemeljena na plodovima umjetnikova rada i talenta.

Evo i nekoliko slobodno interpretiranih crtica iz statuta Međunarodnog udruženja likovnih umjetnika koji crtaju ustima ili nogama:

- U različitim dijelovima svijeta žive umjetnici koji, radi tjelesnog oštećenja, rišu svoje umjetnine ustima ili nogama. Njihova tjelesna manjkavost im ne dopušta da pri stvaranju slika rabe ruke. Do sada su bili prepušteni sami sebi. Njihovi tjelesni nedostaci su ih dodatno sputavali u uspostavljanju odnosa koji bi im omogućili da svoja djela prodaju u trgovinama.

- Udruga pruža temeljne preduvjete samostalnosti te da se umjetnici bez velikih odricanja posvete umjetnosti.

- Udruga stipendira umjetnike početnike koji slikaju ustima i nogama.

- Radi gospodarskih pogodnosti i stabilnih političkih odnosa te s obzirom na međunarodni značaj udruge za sjedište udruge odabrana je Kneževina Liechtenstein.

Kako je to uobičajeno, nije Hrvatska daleko od trendova u svijetu. Osobe s raznim oblicima tjelesnog invaliditeta, koje slikaju nogama ili ustima, već organizirano djeluju.

Pretpostavljamo da i među osobama s tetraplegijom, posebno među mladima, postoji interes za pogodnosti udruženja umjetnika koji slikaju ustima ili nogama, zato pozivamo sve zainteresirane da se jave u Hrvatsku udrugu paraplegičara i tetraplegičara, kao u svoju matičnu organizaciju, gdje će dobiti izvornu i najbolju informaciju pa i podršku. A za sve zainteresirane, bez obzira na dijagnoze, donosimo aktualnu adresu koja bi im mogla zatrebati:

IZDAVAČKA KUĆA
UMJETNIKA KOJI SLIKAJU
USTIMA I NOGAMA D. O. O.
Remetinečka 7 – 10000 Zagreb
Tel: 01/65 26 851
+ fax: 01/65 26 852 (t)

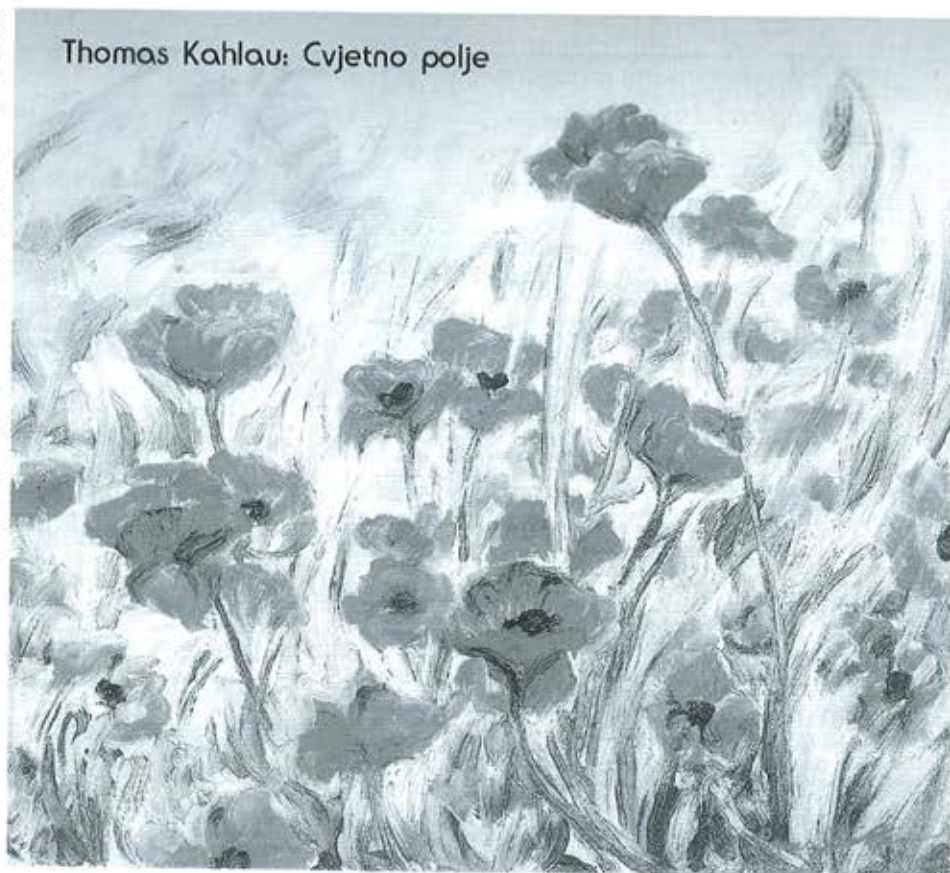

Prva međunarodna izložba umjetnika koji slikaju ustima i nogama

Prva Međunarodna izložba umjetnika koji slikaju ustima i nogama ostvarena je u Zagrebu, u četvrtak, 9. prosinca 2004. godine, u predvorju Koncertne dvorane „Vatroslav Lisinski“.

Kao uvertira pred otvaranje izložbe organizirana je slikarska radionica na kojoj su nam umjetnici koji se izražavaju pridržavajući kist ili olovku nogom ili ustima demonstrirali način rada.

Thomas Kahlau: Cvjetno polje

Naravno da ne treba isticati kako su sve nazočne oduševili svojim umijećem i svojom umjetnošću.

Desetogodišnja Deana Bačko iz Vojvodine osvojila je simpatije nazočnih posjetitelja slikajući ruže nogama; dok je Vojko Gašperut pokazao kako ustima slika lopoče. Upravo tom demonstracijom u živo otklonjene su mnoge sumnje nevjernih Toma.

Doista reprezentativan skup – na okupu su se našli umjetnici iz Hrvatske, Slovenije, SCG-a i Njemačke.

Radi cjelovitijeg uvida u ovaj događaj objavljujemo snimke Stjepana Perkovića i Gorana Radića koji su već afirmirani umjetnici.

Goran Radić

Goran Radić rođen je 13.09.1974. u Bjelovaru kao stopostotni invalid - bez obje ruke. Krajem srednje škole počeo je ozbiljnije slikati na što je najviše imao utjecaja njegov profesor likovnog odgoja Ozren Feller. 1993. godine dobio je priliku javno izložiti svoje radove u hotelu "Dubrovni" u Zagrebu. Likovnu akademiju unatoč višegodišnjim pokušajima nije uspio upisati.

Izložbe:

- 1993. hotel "Dubrovnik", Zagreb
- 1994. knjižnica "Dubrava", Zagreb
- 1999. knjižnica "Knežija", Zagreb
- 2002. ugostiteljski objekt "Croprodukt", Beč
- 2003. Raiffeisen stambena štedionica - Bjelovar

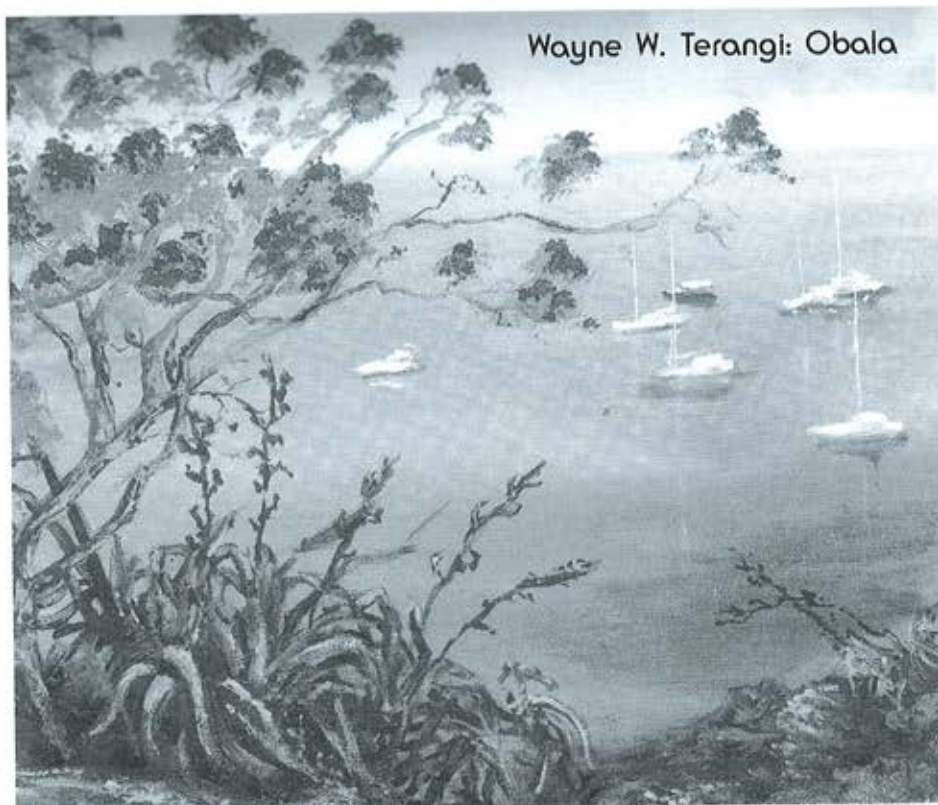
Stjepan Perković

Stjepan Perković rođen je 1. travnja 1974. godine u Vitezu, BIH. Od rođenja ima cerebralnu paralizu. Usprkos tjelesnim preprekama razvio je veliku spretnost u nogama, kojima može, između ostalog, pisati i slikati.

Slikanjem i pisanjem počeo se baviti 1992. godine. Objavio je zbirku poezije "Otisci dubine" 1998. godine, a ilustrirao je i dvije zbirke poezije drugih autora.

Studira u Splitu na trećoj godi "Slobodne Umjetničke Akademije" u klasi prof. dr. Donalda Halla.

Samostalno je izlagao devet puta: u Vitezu, Sarajevu, Travniku, Opatiji, Rijeci, Križevcima, Djurđevcima, te dvaput u Međugorju.

Wayne W. Terangi: Obala

Nacrt zakona o osobnom asistentu

U Ministarstvu branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti imenovano je povjerenstvo za izradu nacrt zakona o osobnom asistentu. Povjerenstvo ima zadatak izraditi kriterije za utvrđivanje prava na osobnog asistenta kod osoba koje ne mogu samostalno udovoljavati osnovnim životnim potrebama, tj. koje trebaju pomoć u obavljanju primarnih funkcija: hranjenje, fiziološke potrebe, higijena, oblačenje itd.

Ozakonjenje osobne asistenture ići će otežano i vrlo sporo, ali ipak se kreće. Bitno da je ovaj oblik pomoći društveno detektiran te da će vrijeme i materijalne mogućnosti iznjedrili rješenja primjerena potrebama, između ostalih, i osobama s tetraplegijom.

HUPT je itekako zainteresirana udruga za sve što se na ovom polju zbiva, posebno zato što od 209 članova imamo 66 osoba s tetraplegijom, od kojih šestorica trebaju cjelodnevnu asistenturu, a ostali svakodnevno određeni broj sati i po nekoliko puta.

Iako imamo mnogo iskustva, iako su od nas krenule razne inicijative, iako smo napravili ispitivanje o potrebama pojedinaca za asistenturom, apeliramo na sve, posebno najpotrebnije, da nam se jave sa svojim prijedlozima i sugestijama.

mit

Premijera predstave "Humanitarna akcija"

Sve je počelo tako da smo se okupili mi zainteresirani studenti i volonteri (još na prvoj Ljetnoj školi, 2003.) pa ispričali svoja neugodna ili komična iskustva koja su nam se, kao osobama s invaliditetom, događala u svakodnevnom životu. Najbolje smo anegdote zapisali i krenuli u improviziranje situacija – tijekom akademske godine 2003./2004. Paralelno s time, Mario Kovač je napisao okvir za predstavu. Predstavu u predstavi. Kako smo tijekom godine vježbali, tako su se usavršavali skečevi, rađale nove ideje i – gradila se predstava. Ono što nas je motiviralo, osim odnosa i krivog pristupa prema osobama s invaliditetom, bile su silne humanitarne akcije koje nas, na ponekad degutantne načine, "siluju" u posljednje vrijeme. Sada Vam je jasno odakle naziv "HUMANITARNA AKCIJA".

Došla je i druga Ljetna škola i na njoj smo praktički završili i definirali skečeve, tj. cijelu predstavu. Isto tako, na drugoj ljetnoj školi naš "volonter snimatelj" Jura Pavlović radio je spot parodiju – našu verziju "Moj dobri anđele".

Glumci smo bili mi sami.

Kada su spot i predstava završeni (spot ide u sklopu same predstave), dogovorili smo termin u &TD-u.

I ovim putem moram pohvaliti cijelu ekipu iz &TD-a, koja nam je volonterski pomagala u svemu, e da bismo dobili i veliku dvoranu &TD-a za taj veliki dana – 20. studenoga 2004.

Važno je reći da je predstava (za one rijetke koji nisu gledali) vrlo satirična i crnohumorna – ponekad gotovo agresivna u tome, tako da smo se malo bojali reakcije publike. Naime, postojala je, po nama, mogućnost da, zbog prevelike doze ismijavanja humanitarnih akcija, ljudi počnu odlaziti na pola predstave.

U 19:00 sati dvorana se dupkom napunila – oko 200 ljudi(!) – i predstava je krenula. Bilo je to nezaboravno iskustvo! 45 minuta konstantnog smijeha. Sve je ispalo odlično.

Nakon predstave, osim pohvala, dobivali smo i pozive na gostovanja sa svih strana. A mi ćemo rado gostovati po svim krajevima Lijepe naše!

Denis Marijon

Invalidska kolica novog milenija

POVIJEST INVALIDSKIH KOLICA I
TEHNOLOGIJA POKRETANJA KOLICA
DANAS

*Dr. Bonnita Sawatsky, odjel ortopedije,
Dječja bolnica Britanska
Kolumbija, Vancouver, BC, Kanada*

- Krevet na kotačima
- povijesna pozadina
- pitanja dizajna
- dosadašnja istraživanja
- kamo bi trebali ići?

- dva čovjekova prva izuma
- stolica
- kotač
- 4000 g. p. K

- prve zabilješke kombiniranja kotača s namještajem
- slika na Grčkoj vazi - dječji krevet s kotačima
- 530 g. p. K

- kotači sa žbicama na kočijama 1300 g. p. K
- stariji izvori o invalidskim kolicima
- 525 g. n. K jedna od prvih izložbi invalidskih kolica

“Vozilo za bolesne i nepokretne”

- treći izum stoljeća Kineza
- koristila su se za pokretanje bolesnih ili nepokretnih do “Izvora mladosti”

- Grčki i Rimski fizioterapeuti propisivali su transport za bolesne i nepokretne (1553.)
- Otići s ljudima na svjež zrak i pomoći im raditi sve što su mogli u polju
- Nositi ih na nosiljkama ili ih gurati u stolici s kotačima

“Kraljevska stolica”

- kralj španjolske Filip II (1595)
- imao je svoju vlastitu mobilnu stolicu sa naslonom za noge

Pokretna stolica

- urar, paraplegičar, Stephen Farfler (1655) načinio je svoju vlastitu stolicu u dobi od 22 godine

“Bath” stolica

- patentirana u Bathu, Engleska
- izumio ju je John Dawson, “Izumitelj invalidski kolica” 1783.
- dominirala je tržištem u 19. st.
- dva velika kotača, jedan mali kotač

“Višenamjenska stolica”

- ugodnost za nepokretnu osobu postala je više od predmeta rasprave
- višenamjenska stolica (naslon za leđa i naslon za noge)
- 18. St.

Od invalidskih kolica do bicikla

- izum invalidskih kolica vjerojatno je doveo do izuma bicikla

Od klasičnog do motoriziranog

- samopokretajuća stolica pokretana tako da je ručka osovine kotača povezana s pokretnom šipkom na prednjem djelu kotača
- to je inspiriralo izum prvog tricikla

Bicikl

- 1790. De Sirvac (Francuska) izumio nešto slično romobilu
- drveni bicikl pokretan odguravanjem noge o tlo

Od bicikla do invalidskih kolica

- 1867. zamjena drvenih kotača željeznima
- 1875. dodani gumeni oblošci na kotačima
- 1881. gumeni oblošci su dodani za pokretanje
- 1900. žičane žbice prilagođene su za invalidska kolica
- 1912. konjske snage dodano je za pokretanje invalidskih kolica

- 1916. u Londonu su proizvedena prva motorizirana invalidska kolica

Lagana invalidska kolica

- veliki kotači naprijed ili straga
- 50 lbs. Kotači s gumom
- 50 lbs. Bez gume

Automobil dovodi do novih promjena

- Herbert A. Everest
- Želio je invalidska kolica koja mogu stati u automobil
- u timu s inženjerima, HC Jennins, proizveo je prvi preklopni metal WC
- 1933, Los Angeles

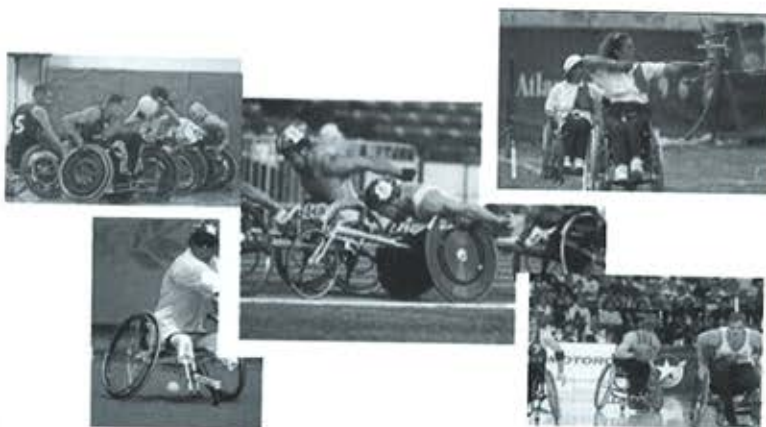
Samuel Duke

- 1934.
- neovisno o E&J odgovara na zahtjeve iz Chicaga
- izumljena druga lagana, preklopna invalidska kolica za tržište

Preklopna kolica

- izum automobila
- potreba za stavljanjem kolica u automobil
- povećanje ozljeda u automobilima
- razvijanje rehabilitacijskih programa za ozlijeđene
- poboljšanje medicinskih usluga

Sportovi s invalidskim kolicima

- predstavljeno kao oblik terapije u rehabilitacijskom programu Stoke Mandeville bolnice u Aylesburyiu, Engleska
- preko 70 zemalja je sada u Internacinalnoj Stoke Mandeville Wheelchair Sports Federaciji
- atletika, ragbi, tenis, košarka itd.
- poboljšava fizičke funkcije nepokretne osobe
- stvaranje više aktivnih individualaca koji žele raditi više

HRVATSKI SABOR

Na temelju članka 88. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI PRAVA PACIJENATA

Proglašavam Zakon o zaštiti prava pacijenata, koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 19. studenoga 2004. godine.

Broj: 01-081-04-3610/2
Zagreb, 24. studenoga 2004.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Stjepan Mesić, v. r.

**ZAKON
O ZAŠTITI PRAVA PACIJENATA**

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom određuju prava pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite te način zaštite i promicanja tih prava.

Pacijentom u smislu ovoga Zakona smatra se svaka osoba, bolesna ili zdrava, koja zatraži ili kojoj se pruža određena mjera ili usluga u cilju očuvanja i unaprjeđenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege i rehabilitacije.

Članak 2.

Svakom pacijentu jamči se opće i jednako pravo na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu primjerenu njegovom zdravstvenom stanju, sukladno općeprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, u najboljem interesu pacijenta uz poštivanje njegovih osobnih stavova.

Načela zaštite prava pacijenata

Članak 3.

Zaštita prava pacijenata u Republici Hrvatskoj provodi se na načelima humanosti i dostupnosti.

Načelo humanosti zaštite prava pacijenata

Članak 4.

Načelo humanosti zaštite prava pacijenata ostvaruje se:

- osiguravanjem poštivanja pacijenta kao ljudskog bića,
- osiguravanjem prava na fizički i mentalni integritet pacijenta,
- zaštitom osobnosti pacijenta uključujući poštivanje njegove privatnosti, svjetonazora te moralnih i vjerskih uvjerenja.

Načelo dostupnosti zaštite prava pacijenata

Članak 5.

Načelo dostupnosti zaštite prava pacijenata podrazumijeva jednaku mogućnost zaštite prava svih pacijenata na području Republike Hrvatske.

II. PRAVA PACIJENATA

Pravo na suodlučivanje

Članak 6.

Pravo na suodlučivanje pacijenta obuhvaća pravo pacijenta na obaviještenost i pravo na prihvatanje ili odbijanje pojedinoga dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka.

Iznimka od prava na suodlučivanje

Članak 7.

Pacijentovo pravo na suodlučivanje može se iznimno ograničiti samo kada je to opravdano njegovim zdravstvenim stanjem u slučajevima i na način posebno određenim ovim Zakonom.

Pravo na obaviještenost

Članak 8.

Pacijent ima pravo na potpunu obaviještenost o:

- svome zdravstvenom stanju, uključujući medicinsku procjenu rezultata i ishoda određenoga dijagnostičkog ili terapijskog postupka,
- preporučenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje,
- mogućim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporučenih pregleda i zahvata,
- svome pravu na odlučivanje o preporučenim pregledima ili zahvatima,
- mogućim zamjenama za preporučene postupke,
- tijeku postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite,
- daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite,
- preporučenom načinu života,

– pravima iz zdravstvenoga osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

Pacijent ima pravo dobiti obavijesti na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti.

Pacijenti s invaliditetom imaju pravo dobiti obavijesti u njima pristupačnom obliku.

Članak 9.

Obavijesti iz članka 8. stavka 1. ovoga Zakona na usmeni zahtjev pacijenta obvezan je dati zdravstveni radnik visoke stručne spreme koji pacijentu izravno pruža određeni oblik zdravstvene usluge.

Članak 10.

Pacijent ima uvijek pravo tražiti drugo stručno mišljenje o svome zdravstvenom stanju, sukladno odredbi članka 8. stavka 1. ovoga Zakona.

Drugo stručno mišljenje iz stavka 1. ovoga članka, pacijentu je, na usmeni ili pisani zahtjev, obvezan dati svaki zdravstveni radnik visoke stručne spreme i odgovarajuće specijalizacije, koji nije sudjelovao u izravnom pružanju određenog oblika zdravstvene usluge pacijentu iz članka 9. ovoga Zakona.

Članak 11.

Tijekom pružanja zdravstvene zaštite, nakon svakog pregleda i zahvata, pacijent ima pravo na obaviještenost o uspjehu, odnosno, neuspjehu i rezultatu pregleda ili zahvata kao i o razlozima za eventualnu različitost tih rezultata od očekivanih.

Članak 12.

Pacijent ima pravo biti upoznat s imenima te specijalizacijom osoba koje mu izravno pružaju zdravstvenu zaštitu.

Članak 13.

Pravo na obaviještenost ima i pacijent s umanjenom sposobnošću rasuđivanja, u skladu s dobi, odnosno s fizičkim, mentalnim i psihičkim stanjem.

Odbijanje primitka obavijesti

Članak 14.

Pacijent ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti primitak obavijesti o prirodi svoga zdravstvenoga stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili poduzetih medicinskih postupaka i mjera.

Članak 15.

Pacijent s punom poslovnom sposobnošću ne može se odreći prava na obaviještenost u slučajevima u kojima mora biti svjestan prirode svoje bolesti, kako ne bi ugrozio zdravlje drugih. Pacijent s punom poslovnom sposobnošću ima pravo u pisanom obliku ili na bilo koji drugi vjerodostojan način odrediti osobu koja će umjesto njega biti obaviještena. Pacijent ima pravo biti obaviješten čak i u slučajevima kad njegov pristanak nije uvjet započinjanja terapije (u hitnim slučajevima).

Pravo na prihvaćanje ili odbijanje pojedinoga dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka

Članak 16.

Pacijent ima pravo prihvatiti ili odbiti pojedini dijagnostički, odnosno terapijski postupak, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije čije bi nepoduzimanje ugrozilo život i zdravlje pacijenta ili izazvalo trajna oštećenja njegovoga zdravlja.

Prihvaćanje pojedinoga dijagnostičkog ili terapijskog postupka pacijent izražava potpisivanjem suglasnosti.

Obrazac suglasnosti te obrazac izjave o odbijanju pojedinoga dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka pravilnikom propisuje ministar nadležan za zdravstvo (u daljnjem tekstu: ministar).

Slijepa osoba, gluha osoba koja ne zna čitati, nijema osoba koja ne zna pisati i gluhoslijepa osoba, prihvaća pojedini dijagnostički, odnosno terapijski postupak izjavom u obliku javnobilježničkog akta ili pred dva svjedoka iskazanom izjavom o imenovanju poslovno sposobne osobe koja će u njeno ime prihvaćati ili odbijati pojedini takav postupak.

Zaštita pacijenta koji nije sposoban dati pristanak

Članak 17.

Za pacijenta koji nije pri svijesti, za pacijenta s težom duševnom smetnjom te za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije, suglasnost iz članka 16. stavka 2. ovoga Zakona potpisuje zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

U interesu pacijenta osoba iz stavka 1. ovoga članka može suglasnost u bilo koje vrijeme povući potpisivanjem izjave o odbijanju pojedinoga dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka.

Ukoliko su interesi pacijenata iz stavka 1. ovoga članka i njihovih zakonskih zastupnika, odnosno skrbnika suprotstavljeni, zdravstveni radnik je dužan odmah o tome obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb.

Članak 18.

Ako se zbog hitne situacije ne može dobiti suglasnost zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika iz članka 17. stavka 1. ovoga Zakona pacijent će se podvrći dijagnostičkom, odnosno terapijskom postupku samo u slučaju kada bi zbog nepoduzimanja postupka bio neposredno ugrožen njegov život ili bi mu prijetila ozbiljna i neposredna opasnost od težeg oštećenja njegovoga zdravlja. Postupak se može provoditi bez pristanka zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika pacijenta samo dok traje navedena opasnost.

Zaštita pacijenta nad kojim se obavlja znanstveno istraživanje

Članak 19.

Za znanstveno istraživanje nad pacijentom i uključivanje pacijenta u medicinsku nastavu nužan je izričiti pristanak obaviještenog pacijenta.

Pristanak obaviještenog pacijenta je, u smislu ovoga Zakona, pisana, datirana i od pacijenta potpisana suglasnost za sudjelovanje u određenom znanstvenom istraživanju ili medicinskoj nastavi dana na temelju preciznih i na razumljiv način dokumentiranih obavijesti o prirodi, važnosti, posljedicama i rizicima ispitivanja. Za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, pristanak daje njegov zakonski zastupnik ili skrbnik.

Pacijent, odnosno njegov zakonski zastupnik, odnosno skrbnik u interesu pacijenta može suglasnost iz stavka 2. ovoga članka povući u bilo koje vrijeme.

Članak 20.

Znanstvena istraživanja nad pacijentom mogu se poduzeti ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

1. nema zamjene usporedive učinkovitosti za istraživanje na ljudima,
2. rizici kojima se izlaže pacijent nisu nerazmjerni mogućim koristima od istraživanja,
3. istraživanje je odobrilo nadležno etičko povjerenstvo sukladno posebnome zakonu, nakon nezavisnog ispitivanja njegove znanstvene vrijednosti, važnosti cilja istraživanja i ocjene njegove etičke prihvatljivosti,
4. pacijenti na kojima se provode istraživanja moraju biti upoznati o svojim pravima i zaštiti svojih prava sukladno zakonu,
5. pribavljen je pristanak obaviještenog pacijenta iz članka 19. stavka 2. ovoga Zakona.

Članak 21.

Znanstveno istraživanje nad poslovno nesposobnim pacijentom, pacijentom koji nije sposoban za rasuđivanje te nad maloljetnim pacijentom može se poduzeti ako su uz uvjete iz članka 20. točke 1., 2., 3. i 4. ovoga Zakona ispunjeni i svi sljedeći uvjeti:

1. rezultati istraživanja mogu pridonijeti stvarnoj i izravnoj koristi za zdravlje pacijenta,
2. istraživanje usporedive učinkovitosti ne može se provoditi nad pacijentima koji su sposobni dati pristanak
3. pribavljena je suglasnost zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika,
4. pacijent se ne protivi istraživanju

Iznimno od stavka 1. ovoga članka, u slučaju kada istraživanje ne može proizvesti rezultate od izravne koristi za pacijenta, istraživanje se može odobriti pod uvjetima iz stavka 1. točke 2., 3. i 4. ovoga članka te uz uvjete:

1. cilj istraživanja je postizanje rezultata koji mogu koristiti pacijentu ili drugim pacijentima iste dobne skupine, odnosno pacijentima s istom bolešću,
2. istraživanje obuhvaća minimalni rizik i minimalno opterećenje za pacijenta.

Zahvati na ljudskom genomu

Članak 22.

Zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma može se poduzeti samo za preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe pod uvjetom da cilj promjene nije uvođenje bilo kakvih preinaka u genomu potomka pacijenta.

Testovi koji ukazuju na genetske bolesti ili služe za identifikaciju pacijenta, kao nositelja gena odgovornog za bolest ili za otkrivanje genetske dispozicije ili podložnosti na bolest, mogu se obavljati samo u zdravstvene svrhe ili radi znanstvenog istraživanja vezanog uz zdravstvene svrhe i uz odgovarajuće genetsko savjetovanje.

Pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji

Članak 23.

Pacijent ima pravo na pristup cjelokupnoj medicinskoj dokumentaciji koja se odnosi na dijagnostiku i liječenje njegove bolesti.

Pacijent ima pravo o svome trošku zahtijevati presliku medicinske dokumentacije iz stavka 1. ovoga članka.

Medicinska dokumentacija koja se uručuje pacijentu po završenom liječničkom pregledu, odnosno po završenom liječenju propisuje se posebnim zakonom kojim se uređuju vrste i sadržaj te način vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom.

Članak 24.

U slučaju smrti pacijenta, ako to pacijent nije za života izrijekom zabranio, pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju iz članka 23. stavka 1. ovoga Zakona ima bračni drug pacijenta, izvanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo o svom trošku zahtijevati presliku medicinske dokumentacije iz stavka 1. ovoga članka.

Protivljenje uvidu u medicinsku dokumentaciju prema stavku 1. ovoga članka pacijent daje pisanom izjavom solemniziranom od javnog bilježnika.

Pravo na povjerljivost

Članak 25.

Pacijent ima pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njegova zdravlja sukladno propisima o čuvanju profesionalne tajne i zaštiti osobnih podataka

Pacijent ima pravo dati usmenu ili pisanu izjavu o osobama koje mogu biti obaviještene o njegovu prijemu u stacionarnu zdravstvenu ustanovu kao i o njegovom zdravstvenom stanju. Pacijent može imenovati i osobe kojima zabranjuje davanje tih podataka.

Pravo na održavanje osobnih kontakata

Članak 26.

Tijekom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetitelja sukladno kućnom redu zdravstvene ustanove te pravo zabraniti posjete određenoj osobi ili osobama.

Pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Članak 27.

Pacijent ima pravo samovoljno napustiti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonom, u slučajevima kada bi to štetilo njegovome zdravlju i zdravlju ili sigurnosti drugih osoba.

O namjeri napuštanja ustanove iz stavka 1. ovoga članka pacijent mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu pred dva istovremeno nazočna svjedoka koji potpisuju izjavu o namjeri pacijenta da napusti ustanovu.

Pisana izjava iz stavka 2. ovoga članka prilaže se u medicinsku dokumentaciju pacijenta. Podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove bez najave nadležan zdravstveni radnik obvezan je upisati u medicinsku dokumentaciju pacijenta. Ako to nalaže zdravstveno stanje pacijenta nadležan zdravstveni radnik o napuštanju zdravstvene ustanove bez najave obvezan je obavijestiti

osobu iz članka 25. stavka 2. ovoga Zakona, a nadležna tijela u slučajevima određenim posebnim propisima. Ako je pacijent nesposoban za rasuđivanje, odnosno maloljetan nadležan zdravstveni radnik obavezan je obavijestiti njegova zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika.

Pravo na privatnost

Članak 28.

Pri pregledu, odnosno liječenju, a naročito prilikom pružanja osobne njege pacijent ima pravo na uvjete koji osiguravaju privatnost.

Pravo na naknadu štete

Članak 29.

Pacijent ima pravo na naknadu štete sukladno općim propisima obveznoga prava.

III. POVJERENSTVO ZA ZAŠTITU PRAVA PACIJENATA U JEDINICI PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Članak 30.

U cilju ostvarivanja i promicanja prava pacijenata u svakoj jedinici područne (regionalne) samouprave osniva se Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Članak 31.

Povjerenstvo djeluje pri upravnom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave nadležnom za poslove zdravstva.

Sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva osigurava jedinica područne (regionalne) samouprave.

Sastav Povjerenstva

Članak 32.

Povjerenstvo ima pet članova koje na temelju javnog poziva imenuje skupština jedinice područne (regionalne) samouprave iz redova pacijenata, nevladinih udruga i stručnjaka na području zaštite prava pacijenata.

Djelokrug rada Povjerenstva

Članak 33.

Povjerenstvo obavlja sljedeće poslove:

– prati primjenu propisa na području jedinice područne (regionalne) samouprave koji se odnose na zaštitu prava i interesa pacijenata,

- prati povrede pojedinačnih prava pacijenata na području jedinice područne (regionalne) samouprave,
 - predlaže poduzimanje mjera za zaštitu i promicanje prava pacijenata na području jedinice područne (regionalne) samouprave,
 - bez odgađanja obavještava Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo o slučajevima težih povreda prava pacijenata koje mogu ugroziti život ili zdravlje pacijenata,
 - podnosi skupštini jedinice područne (regionalne) samouprave i ministarstvu nadležnom za zdravstvo godišnje izvješće o svom radu,
 - obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
 - obavlja druge poslove određene ovim Zakonom.
- Povjerenstvo donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Članak 34.

Članovi Povjerenstva u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene, odnosno profesionalne tajne.

Članak 35.

Pacijent koji smatra da mu je povrijeđeno pravo utvrđeno ovim Zakonom ima pravo usmeno ili pisanim putem sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti izjaviti pritužbu ravnatelju zdravstvene ustanove, upravi ili osobi ovlaštenoj za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatnom zdravstvenom radniku.

Ako ravnatelj zdravstvene ustanove, uprava ili osoba ovlaštena za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatni zdravstveni radnik ne obavijesti pacijenta u roku od osam dana od dana izjavljene pritužbe o mjerama poduzetim povodom pritužbe ili ako nije zadovoljan poduzetim mjerama pacijent ima pravo podnijeti pritužbu Povjerenstvu.

Za pacijenta koji nije pri svijesti, za pacijenta koji nije sposoban za rasuđivanje te za maloljetnog pacijenta pritužbu iz stavka 1. i 2. ovoga članka Povjerenstvu ima pravo podnijeti bračni drug pacijenta, izvanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Članak 36.

U obavljanju poslova iz svoga djelokruga Povjerenstvo je ovlašteno upozoravati, predlagati i davati preporuke.

Povjerenstvo je ovlašteno nadležnim tijelima državne uprave, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama predlagati poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata i zahtijevati izvješća o poduzetim mjerama.

Povjerenstvo će obavijestiti podnositelja pritužbe o poduzetim aktivnostima poduzetim povodom njegove pritužbe bez odgađanja, a najkasnije u roku od 15 dana.

Članak 37.

Povjerenstvo ima pravo pristupa u prostorije u kojima se sukladno posebnome zakonu obavlja zdravstvena djelatnost te pravo na uvid u način ostvarivanja prava pacijenata.

O obavljenom uvidu iz stavka 1. ovoga članka Povjerenstvo sastavlja izvješće koje bez odgađanja, a najkasnije u roku od 8 dana, dostavlja nadležnoj inspekciji sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, Zakonu o sanitarnoj inspekciji, odnosno tijelu nadležne komore koje, sukladno Zakonu o liječništvu, Zakonu o stomatološkoj djelatnosti, Zakonu o ljekarništvu, Zakonu o medicinsko-biokemijskoj

djelatnosti i Zakonu o sestринstvu, provodi nadzor nad radom osoba koje obavljaju zdravstvenu djelatnost.

Tijelo iz stavka 2. ovoga članka dužno je u roku od 30 dana od dana zaprimanja izvješća, a u hitnim slučajevima bez odgađanja, izvijestiti Povjerenstvo o poduzetim radnjama.

Ako tijelo iz stavka 2. ovoga članka na temelju provedenoga propisanog postupka osnovano posumnja da je povredom prava pacijenata utvrđenih ovim Zakonom učinjen prekršaj ili kazneno djelo obvezno je bez odgađanja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka nadzora s utvrđenim činjenicama odlučnim za poduzimanje mjera podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno prijavu zbog pokretanja kaznenog postupka.

Tijelo kojem je podnesen zahtjev, odnosno prijava iz stavka 4. ovoga članka obvezno je o ishodu postupka obavijestiti Povjerenstvo. Povjerenstvo će u daljnjem roku od 8 dana o ishodu postupka obavijestiti pacijenta.

IV. POVJERENSTVO ZA ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA PACIJENATA MINISTARSTVA NADLEŽNOG ZA ZDRAVSTVO

Članak 38.

U ostvarivanju društvene skrbi za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obveza Republike Hrvatske na području zdravstvene zaštite, ministar osniva i imenuje Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka ima sedam članova i to:

- tri predstavnika udruga za zaštitu prava pacijenata,
- jednog predstavnika medija,
- tri predstavnika ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Članak 39.

Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo obavlja sljedeće poslove:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata sukladno ovome Zakonu,
- raspravlja o izvješćima povjerenstava jedinica područne (regionalne) samouprave,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge nadležnim tijelima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada povjerenstava jedinica područne (regionalne) samouprave
- predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava pacijenata u Republici Hrvatskoj
- surađuje s domaćim i međunarodnim tijelima i organizacijama na području zaštite i promicanja prava pacijenata

Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva iz stavka 1. ovoga članka osiguravaju se iz državnoga proračuna, a visinu naknade utvrđuje ministar.

Članak 40.

Članovi Povjerenstva za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene, odnosno profesionalne tajne.

V. KAZNENE ODREDBE

Članak 41.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj zdravstvena ustanova ako:

1. uskrati pacijentu pravo na obavještenost iz članka 8. ovoga Zakona,
2. uskrati pacijentu pravo na podatak o imenu te specijalizaciji osobe koja mu izravno pruža zdravstvenu zaštitu (članak 12.),
3. uskrati pacijentu pravo na prihvaćanje ili odbijanje pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka protivno članku 16. – 18. ovoga Zakona,
4. postupi suprotno odredbama članka 17. stavka 3. ovoga Zakona,
5. obavlja znanstveno istraživanje nad pacijentom protivno odredbama članka 19. – 21. ovoga Zakona,
6. obavlja zahvat na ljudskom genomu protivno članku 22. ovoga Zakona,
7. uskrati uvid u medicinsku dokumentaciju protivno članku 23. i članku 24. stavku 1. i 2. ovoga Zakona
8. povrijedi pravo na povjerljivost podataka iz članka 25. ovoga Zakona
9. uskrati pacijentu pravo na održavanje osobnih kontakata ili povrijedi zabranu posjete određenoj osobi ili osobama (članak 26.),
10. uskrati pacijentu pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove protivno članku 27. ovoga Zakona,
11. uskrati pacijentu pravo na privatnost (članak 28.)

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i odgovorna osoba u zdravstvenoj ustanovi.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna i trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i odgovorna osoba u trgovačkom društvu koja obavlja zdravstvenu djelatnost.

Za prekršaj iz stavka 1. točke 1., 3., 4., 5. – 8. i 11. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i privatni zdravstveni radnik.

Članak 42.

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna kaznit će za prekršaj zdravstveni radnik ako:

1. na zahtjev pacijenta uskrati obavijest (članak 9.),
2. na zahtjev pacijenta uskrati pravo na drugo stručno mišljenje (članak 10. stavak 2.),
3. postupi suprotno odredbama članka 17. stavka 3. ovoga Zakona,
4. ne upiše podatak o namjeri pacijenta da napusti zdravstvenu ustanovu ili ne upiše podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove bez najave pacijenta (članak 27. stavak 4.).

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 43.

Skupštine jedinica područne (regionalne) samouprave će u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona imenovati Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata.

Ministar će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona osnovati i imenovati Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Članak 44.

Pravilnike za čije je donošenje ovlašten ovim Zakonom ministar će donijeti u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 45.

Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na zdravstvene ustanove na odgovarajući se način primjenjuju i na trgovačka društva te privatne zdravstvene radnike koji obavljaju zdravstvenu djelatnost sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti.

Članak 46.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama".

*Klasa: 500-01/04-01/05
Zagreb, 19. studenoga 2004.*

OPĆA DEKLARACIJA O VOLONTERSTVU

Volonterstvo (ili dobrovoljni/dragovoljni rad) je jedan od kamena temeljaca civilnoga društva, jer oživljava najplemenitija stremljenja čovječanstva zauzimanje za mir, slobodu, mogućnost izbora, sigurnost i pravičnost za sve ljude.

U vremenu globalizacije i stalnih promjena, svijet postaje sve manji i složeniji, a događanja u njemu u sve su većoj međuovisnosti. Volonterstvo bilo da je riječ o djelovanju pojedinaca ili skupina daje:

- Mogućnost podupiranja i ostvarivanja ljudskih vrijednosti, zajedništva, skrbi i pomoći;
- Pojedincu kao članu zajednice koji čitavog života uči i razvija se, mogućnost za ostvarivanje prava i odgovornosti, te realizaciju svih ljudskih potencijala;
- Mogućnost premošćivanja razlike koje nas dijele, kako zajedno živjeti u zdravim i zadovoljavajućim zajednicama, kako bismo oblikovali svoju zajedničku sudbinu.

U osvjetlovanje novog tisućljeća, volonterstvo je bitan element svakog društva. Deklaraciju Ujedinjenih naroda, koja kazuje da «Mi, Narodi imamo snagu izmijeniti svijet...», ono pretvara u praktično i učinkovito djelovanje.

Ova Deklaracija podupire pravo svih žena, muškaraca i djece da se slobodno udružuju u volonterskom radu, bez obzira na svoju kulturnu i etničku pripadnost, vjeroispovjest, spol, zdravstveno stanje i društveni ili ekonomski položaj. Svi ljudi na svijetu morali bi imati pravo slobodno stavljati na raspolaganje svoje vrijeme, talent i energiju drugim pojedincima i zajednicama za pojedinačno ili zajedničko djelovanje, a da pritom ne očekuju novčanu naknadu za svoj rad.

Nastojimo razvijati volonterstvo, koje će:

- Poticati na sudjelovanje sveukupne zajednice, jer će prepoznati njezine teškoće i latiti se njihovog rješavanja;
- Posuditi glas onima koji ne mogu govoriti sami za sebe;

- Omogućiti drugima uključivanje u volonterski rad;

- Dopunjavati, premda ne i nadomjestiti, odgovorno djelovanje ostalih sektora i rada profesionalnih (plaćenih) djelatnika;

- Omogućiti ljudima stjecanje novih znanja i vještina, te pružiti priliku za najbolji mogući razvoj njihovih osobnih potencijala, samopouzdanja i realizacije;

- Podupirati solidarnost u okviru društva, zajednice, države i svijeta.

Odgovornost pojedinaca i organizacija u zajednici, preko kojih pojedinci djeluju, sastoji se, po našem mišljenju, u:

- Stvaranju okruženja u kojem volonteri svojim radom značajno pridonose ostvarivanju zacrtanih ciljeva;

- Donošenju mjera za doprinos volontera, uključujući uvjete pod kojima se veza između organizacije i volontera može lako raskinuti, i razvijanju politike vođenja volonterske djelatnosti;

- Skrbi za odgovarajuću zaštitu volontera i onih koji pomažu u teškim situacijama;

- Nuđenju odgovarajućeg osposobljavanja, redovnog vrednovanja i priznavanja zasluga volontera;

- Osiguravanju pristupa i stvaranju mogućnosti sudjelovanja svima bez ikakvih zdravstvenih, ekonomskih, društvenih i kulturnih zadržki.

Uvažavajući temeljna ljudska prava utvrđena u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, načela volonterstva i odgovornosti volontera i organizacija s kojima su povezani, pozivamo sve volontere da izraze svoju vjeru u volontersko djelovanje kao kreativnu i posredničku snagu, koja:

- Gradi zdrave, prihvatljive zajednice, koje poštuju dostojanstvo svih ljudi;

- Omogućuje ljudima ostvarivanje prava koja imaju kao ljudska bića, na temelju čega će poboljšati kvalitetu svoga života;

· Pomaže rješavati socijalne, kulturne, ekonomske i ekološke probleme i

· U suradnji s čitavim svijetom gradi humanije i pravičnije društvo.

Odgovorne ljude u:

· Svim sektorima da se udruže u snažne, prepoznatljive i djelotvorne lokalne i državne «volonterske centre» kao temeljne upravljačke organizacije za volonterstvo;

· Vladama, da svim ljudima omoguće pravo na volonterstvo, da uklone sve pravne prepreke za sudjelovanje, uključe volontere u svoj rad, te da nevladinim organizacijama dodijele novčana sredstva za promicanje i potporu učinkovite mobilizacije i vođenja volontera;

· Poduzećima, da potaknu i olakšaju uključivanje svojih djelatnika u zajednicu putem volonterstva, te da ljudskim resursima i novčanim sredstvima podupiru razvoj infrastrukture potrebne za volonterski rad;

· Medijima, da izvješćuju o volonterima i objavljuju informacije koje će potaknuti ljude na volonterstvo, pružajući im istodobno i pomoć;

· Obrazovanje, da potakne ljude na volonterski rad, bez obzira na njihovu životnu dob,

da im pomažu i nude mogućnosti za razmišljanje i učenje;

· Vjerskim ustanovama, da volonterstvo predstavljaju kao ozbiljan odgovor na duhovnu potrebu svakog pojedinca da pomaže;

· Nevladinim organizacijama, da volonterima stvaraju ugodna okružja, te da ljudskim resursima i novčanim sredstvima pridonose njihovom učinkovitom uključivanju; -Ujedinjene narode, da ovo desetljeće proglase desetljećem volonterstva i civilnog društva i tako priznaju potrebu stvaranja institucija slobodnih društva, te prihvate «crveni V» kao univerzalni simbol volonterstva.

Međunarodni savez za volonterski rad (IAVE), poziva volontere i odgovorne ljude u svim područjima i u čitavom svijetu na udruživanje u partnerstvo sa svrhom promicanja i podupiranja učinkovitog, svima dostupnog volonterstva, koje treba biti simbol solidarnosti među svim ljudima i narodima.

Međunarodni savez poziva svjetsku zajednicu volontera na izučavanje, razmatranje, tumačenje i ostvarivanje Opće deklaracije o volonterstvu.

Božićni običaji

Božićno drveće, a negdje zelene grane, su osobito vidljiv božićni simbol. Okićeni borovi stoje danas po gradskim trgovima i pred javnim zgradama. U kućama i u stanovima oni su središte oko kojega se okuplja obitelj i darivaju djeca na

Unošenje božićnog drvcaBadnjak ili na Božić. Premda se može uočiti pretkršćanska ili nekršćanska predpovijest tog njihovog unošenja božićnog drva ili zelenila u domove, danas su neizostavan znak slavljenja Božića. U osobit događaj obiteljskog zajedništva spada kićenje borova u kući, a pod bor se redovito stavljaju i jaslice ili koji drugi znak Božića.

Večera na Badnjak je posna, a izbor jela i pića osobit. Posebno priređena jela obilježena su kršćanskim simbolima, a blagovanje je pak isprepletено božićnim nazdravicama i običajima koji su usmjereni društvenom i gospodarskom dobru članova obitelji. Najveći dio tih običaja ukazuje na vrijeme kad je Božić bio i početak nove godine što je bio dodatan razlog da se iskazuju želje za napretkom u gospodarstvu. Večeru je valjalo završiti u predviđenom vremenu da bi se ukućani mogli spremiti i stići na polnoćku.

Hokey u kolicima

Čovjek...štap...kamen...čovjek...zaobljeni štap...smotuljak...čovjek...palica...loptica...

HOKEJ.

Jedan od ekipnih sportova drevnih civilizacija i danas jedan od najraširenijih momčadskih sportova u svijetu. U posljednjih tridesetak godina hokey se prilagodio i osobama s invaliditetom, omogućivši tako i onima s ograničenim kretanjem sudjelovanje u ekipnom sportu.

Hokey u kolicima organizirano se počeo igrati u Nizozemskoj, poznatoj po svojoj hokejskoj tradiciji. I danas tamo postoji najviše momčadi i najviše igrača. Tijekom devedesetih godina stvaraju se i reprezentacije u drugim državama, što dovodi do organizacije prvog svjetskog prvenstva.

Prvo svjetsko prvenstvo održano je u Utrechtu u Nizozemskoj 1998. godine, za vrijeme trajanja svjetskog prvenstva u hokeju na travi. Domaćini Nizozemci ugostili su devet reprezentacija i suvereno uzeli zlato, baš kao i njihovi kolege u hokeju na travi. Konačni poredak tog prvog svjetskog prvenstva bio je:

1. Nizozemska;
2. Njemačka;
3. Turska;
4. Finska;
5. Italija;
6. Kanada;
7. Slovenija;
8. Australija;
9. Belgija;
10. Danska.

Jedan od najuglednijih uzvanika na turniru bio je tadašnji predsjednik MOO-a Juan Antonio Samaranch.

Uspješno organizirana i posjećena manifestacija ovog sporta najavila je popularizaciju hokeja u kolicima. Međutim na međunarodnoj sceni uslijedilo je zatišje od nekoliko godina, sve dok opet Nizozemci 2000. godine nisu pokrenuli Dutch Committee International Electric Wheel-

chair Hockey (DCIEWH) zadužen za uspostavljanje međunarodnih kontakata, turnira i federacija. Posebno želeći pokrenuti organizirani razvoj hokey u drugim zemljama.

Zaslugom SCIEWH-a u travnju 2002. osnovan je Committee International Federation (CIF) sa zadatkom pripremiti sve uvjete za osnivanje međunarodne federacije za hokey u električnim kolicima. U rad se uključuje sve više novoosnovanih federacija (Italija, Švicarska, Češka, Španjolska) i do 2004. održane su 4 konferencije CIF-a. U svibnju 2004. Finska je organizirala Svjetsko prvenstvo na kojem je sudjelovalo sedam nacija (Španjolska je otkazala sudjelovanje u zadnji tren zbog financijskih razloga). Konačni poredak je glasilo:

1. Nizozemska;
2. Njemačka;
3. Australija;
4. Italija;
5. Finska;
6. Belgija;
7. Danska.

CIF je uspio ponovo okupiti međunarodne saveze, a pred njime je još nekoliko zadataka. Glavni je osnovati pravi međunarodni savez za hokey u električnim kolicima i učlaniti ga u Međunarodni paraolimpijski komitet. Krajnji cilj je svakako uvrstiti hokey u program Paraolimpijskih igara.

Nizozemska

G hockey i LG hockey???

LG hockey je za osobe s lakšim invaliditetom, koje se mogu samostalno kretati i držati palicu, barem jednom rukom

G hockey za one u kolicima.

International rules Dec 2001 by Dutch Committee International Electric Wheelchair Hockey

Dimenzije igrališta su 26 * 16 metara s mantinelama sa strane visokim 20 cm. Kutevi igrališta su zaobljeni. Vrata su široka 2,5 metra i visoka 20 cm.

Za igru se koriste plastične palice (vidi sliku), koju drže u ruci ili tzv. T-palice koje se pričvrste na kolica. Loptica je plastična, lagana promjera 7,3 cm.

U igri sudjeluje istovremeno 4 igrača u polju i vratar. Vratar može igrati jedino s T-palicom, pričvršćenom za kolica. Broj rezervnih igrača je maksimalno 5.

Utakmica traje 2*20 minuta, a svaka ekipa ima pravo i na jedan time-out za vrijeme svakog poluvremena.

Kontakt kolicima nije dozvoljen. Lopta se ne smije dignuti više od 20 cm u zrak.

Pogodak vrijedi samo ako je postignut iz suparničke polovice igrališta, ali ne i iz vratareva prostora ispred gola (polukrug radijusa 1,75).

Dodatna pravila:

Najmanje dva igrača u igri koriste T-stick, mantinele su do visine od 50 cm.

Janko Ehrlich-Zdvořák

Adventski vijenac

Plete se od zimzelenog lišća ili grančica. Tako je pleten da nema početka ni kraja pa označuje Boga koji je vječan. U vijenac su usađene četiri svijeće; one označuju četiri godišnja doba, odnosno četiri razdjelnice u ljudskoj povijesti: stvaranje, utjelovljenje,

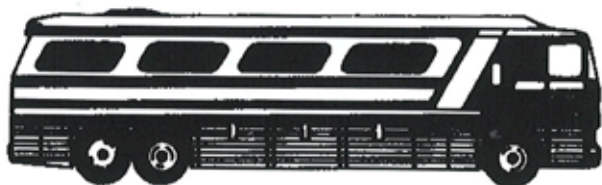
otkupljenje i svršetak, a ne samo četiri adventske nedjelje. Prve nedjelje se pali prva svijeća i tako redom da do Božića gore sve četiri.

OPTIMIZAM

Posljednja želja

Htio bih umrijeti mirno i u snu, kao moj djed, a ne vrišteći i u panici, kao putnici u njegovu autobusu.

Na rijeci

Došla plavuša na rijeku i želi prijeći na drugu stranu, ali nema mosta, ni čamca. Ugleda na drugoj strani drugu plavušu i pita:

- "Kako da prijeđem na drugu stranu?"

- "Pa ti već jesi na drugoj strani!"

Bolestan

Zaposlio direktor novog radnika. I zaista, kao po preporuci, ovaj se pokaže najboljim radnikom u firmi. Ali, u ponedjeljak, javlja se radnik telefonom: "Oprostite, danas ne mogu doći, bolestan sam."

"Nema veze", reče direktor.

Radnik opet vrijedno radi cijeli tjedan, da bi u ponedjeljak opet nazvao i ponovio istu priču.

Trajalo je to cijeli mjesec, a direktor je popuštao, jer, ipak je to najbolji radnik, no na kraju pošizi i upita:

"Čovječe, daj mi lijepo reci zašto si ti svaki ponedjeljak bolestan?"

"Znate, ja svaki ponedjeljak lijepo krenem na posao, ali usput svratim do prijatelja da ga malo vidim i popričam i tamo se toliko napijem da na kraju jedva četveronoške dođem do kuće."

Na to će direktor: "Čovječe, pa to je odvratno!"

"Pa jesam li vam rekao da sam bolestan?!"

MURPHYJEVI ZAKONI

Sport

Uzbudljivi događaji događaju se samo kad pogledaš na semafor ili kupuješ sendvič.

Ništa nije toliko loše da se ne bi moglo pogoršati otpuštanjem trenera.

Loš obrambeni igrač je baš onaj koji je u igri.

Hokej je igra u kojoj šest dobrih igrača igra protiv ekipe domaćina.

Ljudi čija su sjedala najdalje od prolaza uvijek dolaze zadnji.

Zakoni kartanja

Kad imaš katastrofalno loše karte, tvoj partner će zahtijevati da vodiš igru.

Ako odustaneš, protivnik je imao lošije karte. Nikad ne dobiješ dobre karte kad ti moraš voditi igru.

Onaj tko uopće nije želio igrati na kraju uvijek pobijedi.

Ako svi igraju pod istim uvjetima, ti gubiš. (Napomena: ako su tvoji uvjeti povoljniji, opet gubiš.)

Zaključak: pobjeđuješ li ili gubiš, uvijek gubiš.

Medicina

Lijek je supstanca koja, ubrizgana mišu, proizvodi znanstveni izvještaj.

Alkoholičar je čovjek koji pije više od svog liječnika.

Prije nego odeš na pregled odluči što ćeš:

a) ako je test pozitivan

b) ako je test negativan

Ako su oba odgovora ista, radije odustani od testiranja.

To što liječnik zna ime tvojoj bolesti ne znači da zna išta o njoj.

Izvodljivost operacije nije najjači argument za njeno izvođenje.

Denise Legrix: Krajobraz

KALENDAR 2005.

SNEČANJ

NE	2 9 16 23 30
PO	3 10 17 24 31
UT	4 11 18 25
SR	5 12 19 26
ČE	6 13 20 27
PE	7 14 21 28
SU	1 8 15 22 29

VELJAČA

NE	6 13 20 27
PO	7 14 21 28
UT	1 8 15 22
SR	2 9 16 23
ČE	3 10 17 24
PE	4 11 18 25
SU	5 12 19 26

OŽUJAK

NE	6 13 20 27
PO	7 14 21 28
UT	1 8 15 22 29
SR	2 9 16 23 30
ČE	3 10 17 24 31
PE	4 11 18 25
SU	5 12 19 26

TRAVANJ

NE	3 10 17 24
PO	4 11 18 25
UT	5 12 19 26
SR	6 13 20 27
ČE	7 14 21 28
PE	1 8 15 22 29
SU	2 9 16 23 30

SVIBANJ

NE	1 8 15 22 29
PO	2 9 16 23 30
UT	3 10 17 24 31
SR	4 11 18 25
ČE	5 12 19 26
PE	6 13 20 27
SU	7 14 21 28

LIPANJ

NE	5 12 19 26
PO	6 13 20 27
UT	7 14 21 28
SR	1 8 15 22 29
ČE	2 9 16 23 30
PE	3 10 17 24
SU	4 11 18 25

SRPANJ

NE	3 10 17 24 31
PO	4 11 18 25
UT	5 12 19 26
SR	6 13 20 27
ČE	7 14 21 28
PE	1 8 15 22 29
SU	2 9 16 23 30

KOLOVOZ

NE	7 14 21 28
PO	1 8 15 22 29
UT	2 9 16 23 30
SR	3 10 17 24 31
ČE	4 11 18 25
PE	5 12 19 26
SU	6 13 20 27

RUJAN

NE	4 11 18 25
PO	5 12 19 26
UT	6 13 20 27
SR	7 14 21 28
ČE	1 8 15 22 29
PE	2 9 16 23 30
SU	3 10 17 24

LISTOPAD

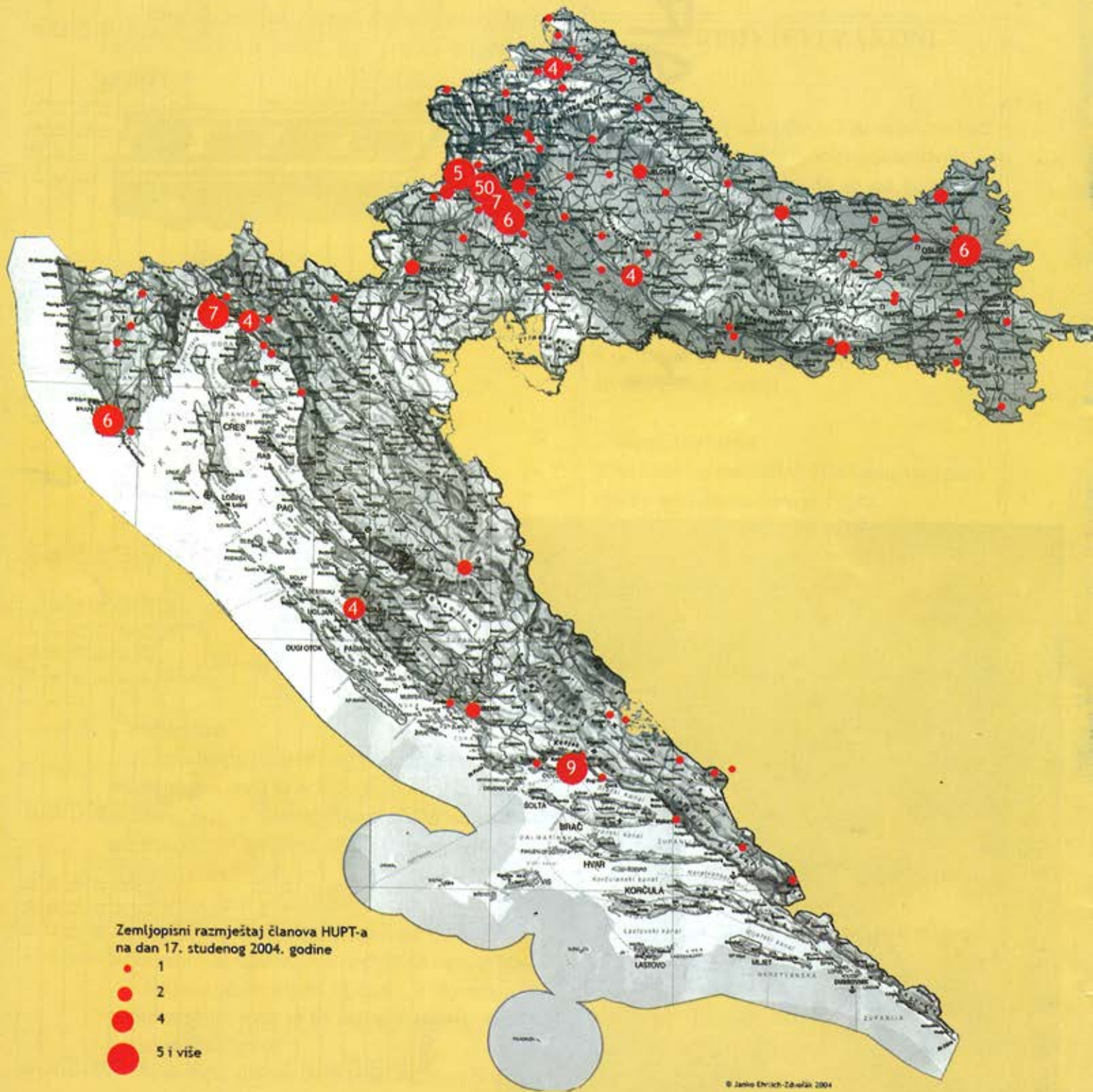
NE	2 9 16 23 30
PO	3 10 17 24 31
UT	4 11 18 25
SR	5 12 19 26
ČE	6 13 20 27
PE	7 14 21 28
SU	1 8 15 22 29

STUDENI

NE	6 13 20 27
PO	7 14 21 28
UT	1 8 15 22 29
SR	2 9 16 23 30
ČE	3 10 17 24
PE	4 11 18 25
SU	5 12 19 26

PROSINAC

NE	4 11 18 25
PO	5 12 19 26
UT	6 13 20 27
SR	7 14 21 28
ČE	1 8 15 22 29
PE	2 9 16 23 30
SU	3 10 17 24 31

Zemljopisni razmještaj članova HUPT-a
na dan 17. studenog 2004. godine

- 1
- 2
- 4
- 5 i više